

EINDRAPPORT

Informatievoorziening jeugdhulp

Rekenkamer Hardenberg

juni 2019

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond en aanleiding	1
1.2 Vraagstelling	1
1.3 Scope van het onderzoek	2
1.4 Methode	2
1.5 Leeswijzer	3
2 Beleid	4
2.1 Beleid Regionaal Service Team Jeugd IJsselland	4
2.2 Gemeentelijk beleid	4
2.3 Monitoring van het beleid	6
3 Informatievoorziening (inleiding)	9
3.1 Informatievoorziening Jeugdhulp	9
3.2 Landelijk beeld informatievoorziening	12
4 Informatievoorziening in Hardenberg	14
4.1 Informatievoorziening in Hardenberg	14
4.2 Ervaring met informatievoorziening	16
5 Informatiebehoefte	18
6 Informatiebeschikbaarheid	20
6.1 Openbare informatie	20
6.2 Informatie uit lokale systemen	28
6.3 Cliëntervaringsonderzoek	31
7 Analyse behoefte en voorziening	33
7.2 Context: In welke (sociale) omgeving vindt de jeugdhulp plaats?	34
7.3 Input: wat stop je er in?	36
7.4 Throughput: Wat doe je ermee?	37
7.5 Output: Wat levert het op?	39
7.6 Outcome: Waar leidt dat toe?	40
8 Aanbevelingen voor invulling informatiebehoefte	42
8.1 Aanbeveling op proces	42
8.2 Aanbevelingen op invulling informatievoorziening	43
Bijlage 1: lijst met bestudeerde documentatie	45

1 | Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Per 1 januari 2015 zijn op het terrein van de jeugdhulp taken van het Rijk en de provincie overgedragen naar de gemeente. Sindsdien is de gemeente verantwoordelijk voor preventie, hulp en zorg bij opvoeden en opgroeien, psychische problemen en stoornissen bij jeugdigen (de transitie). Met de overdracht van taken wil het Rijk dat de zorg voor de jeugd eenvoudiger, efficiënter en effectiever wordt. Dit moet worden bereikt door een andere manier van werken (de transformatie), waarbij meer ingezet wordt op preventie en de eigen kracht van burgers.

Het is inmiddels ruim vier jaar geleden dat de decentralisatie van de jeugdzorg plaatsvond. Uit diverse schriftelijke vragen en ook uit een recent gehouden informeel overleg met de woordvoerders sociaal domein van de verschillende raadsfracties in Hardenberg, blijkt dat men een gebrek aan inzicht in de jeugdhulp ervaart. Er is door de gemeente al langere tijd gesproken over een monitor sociaal domein, de monitor is echter nog niet beschikbaar. Door het gebrek aan sturingsinformatie kan de gemeenteraad onvoldoende beoordelen of doelen van het beleid al dan niet bereikt worden. De rekenkamercommissie Hardenberg heeft daarom besloten nader onderzoek te willen doen naar de sturingsinformatie met betrekking tot Jeugdhulp.

1.2 Vraagstelling

Aan de hand van de vraag van de rekenkamercommissie is de volgende centrale vraag geformuleerd:

Welke informatie over preventie en gespecialiseerde jeugdhulp is beschikbaar en kan toegankelijk worden gepresenteerd en welke knelpunten doen zich nog voor in het verkrijgen van sturingsinformatie?

De centrale vraag is opgesplitst in verschillende thema's met deelvragen, die hieronder worden weergegeven.

Thema 1: beleid en indicatoren

1. *Welke doelen, indicatoren, streefwaarden en uitgangspunten heeft de gemeente op het gebied van jeugdhulp geformuleerd?*
2. *Wat is in het beleid opgenomen over monitoring van de jeugdhulp?*

Thema 2: informatievoorziening en -beschikbaarheid

3. *Welke sturingsinformatie over de uitvoering van de Jeugdwet is beschikbaar en wat wordt daarvan gedeeld met de raad?*
4. *Wat is uit de beschikbare sturingsinformatie af te leiden over de jeugdhulp die wordt verleend en de kwaliteit en kosten ervan?*
5. *Wat is uit de beschikbare sturingsinformatie af te leiden over de opgestelde doelen, indicatoren of streefwaarden?*

6. *Welke benodigde sturingsinformatie over de uitvoering van de Jeugdwet is niet beschikbaar?*
7. *Waarom is deze sturingsinformatie niet beschikbaar en welke knelpunten moeten daarvoor worden opgelost?*

Thema 3: informatiebehoefte

8. *Welke sturingsinformatie over de uitvoering van de Jeugdwet in de gemeente Hardenberg heeft de raad nodig?*
9. *In hoeverre sluit de huidige informatievoorziening aan op de informatiebehoefte van de raad?*

Thema 4: Conclusies en aanbevelingen

10. *Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor het optimaliseren van sturingsinformatie voor de gemeenteraad rond de preventie en specialistische jeugdhulp?*

1.3 Scope van het onderzoek

De onderzoeksvraag heeft betrekking op de jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. Het gaat dan niet enkel om de gespecialiseerde jeugdhulp, maar ook om preventie. Wanneer in dit onderzoek gesproken wordt over jeugdhulp, wordt daarom de jeugdhulp in brede zin bedoeld. Informatievoorziening en -behoefte in dit onderzoek gaat primair om de informatievoorziening aan en behoefte van de gemeenteraad.

1.4 Methode

Om tot beantwoording van de hiervoor genoemde vraagstelling te komen is gebruik gemaakt van verschillende methoden, te weten:

- Documentstudie;
- Interviews;
- Raadssessie.

Documentstudie

In dit onderzoek is relevante documentatie opgevraagd van het Regionaal Serviceteam Jeugd (RSJ) IJsselland en de gemeente. De complete lijst met documentatie die voor dit onderzoek is bestudeerd is in bijlage 1 opgenomen.

Interviews

Voor dit onderzoek is met verscheidene personen gesproken, te weten:

- Wethouder (portefeuillehouder Jeugdzaken);
- Beleidscoördinator Jeugd;
- Coördinator backoffice Wmo en Jeugd;
- Gebiedsmanager Samen Doen;
- Teamleider beleid;

- Regiomanager RSJ IJsselland;
- Strategisch contractmanager Maatschappelijk Domein;
- Informatiemanager Sociaal Domein.

Raadssessie

Op 5 maart is een raadssessie belegd met vertegenwoordigers van verschillende raadsfracties. Tijdens deze bijeenkomst is gesproken over de ervaringen met de informatievoorziening en is gesproken over welke informatiebehoefte de verschillende raadsleden hebben.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt allereerst ingegaan op wat in het beleid is opgenomen als het gaat om doelstellingen, uitgangspunten en wat er is beschreven over monitoring van het beleid. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op informatievoorziening in het algemeen: waar kan daarbij aan gedacht worden en wat is het landelijke beeld als het gaat om informatievoorziening in het sociaal domein. In hoofdstuk 4 wordt vervolgens specifiek ingegaan op hoe de informatievoorziening richting de raad in de gemeente Hardenberg is georganiseerd. In hoofdstuk 5 wordt beschreven wat de informatiebehoefte is van de raad, waarna in hoofdstuk 6 wordt aangegeven welke informatie beschikbaar is. In hoofdstuk 7 wordt vervolgens in een schema de informatiebehoefte, informatievoorziening en de informatiebeschikbaarheid nader geanalyseerd. Tot slot worden in hoofdstuk 8 de aanbevelingen gepresenteerd.

2 | Beleid

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag welke doelen, streefwaarden en uitgangspunten de gemeente op het gebied van jeugdhulp geformuleerd heeft en wat er in het beleid is opgenomen over de monitoring van jeugdhulp.

2.1 Beleid Regionaal Service Team Jeugd IJsselland

Binnen het Regionaal Serviceteam Jeugd (RSJ) IJsselland hebben elf gemeenten, waaronder de gemeente Hardenberg, afspraken gemaakt over de regionale inkoop van jeugdhulp. Deze afspraken zijn gemaakt vanuit een aantal overeengekomen uitgangspunten zoals deze voortkomen uit de Jeugdwet:

- Preventie en eigen kracht;
- Integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt “één gezin, één plan, één regisseur”;
- Demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren;
- Eerder de juiste hulp op maat (specialistische zorg aan de voorkant);
- Meer ruimte voor professionals om de juiste hulp te bieden.

In het document ‘Visie Jeugdhulp IJsselland 2017-2020’ zijn deze uitgangspunten uitgewerkt. Daarnaast wordt in de visie benoemd dat de gemeenten de lokale samenhang willen stimuleren. Het idee daarvan is hoe sterker de lokale samenhang, des te sterker het vangnet rondom het gezin en het kind is en des te eerder eventuele problematiek gesignaleerd kan worden.

2.2 Gemeentelijk beleid

Op september 2014 heeft de gemeenteraad het beleidsplan ‘Samen Doen!’ vastgesteld. In dit beleidsplan is de gemeentelijke visie en uitgangspunten voor het gehele sociaal domein, dus ook Wmo en participatiewet vastgelegd.

Visie

De gemeente Hardenberg heeft zelf in het beleidsplan ‘Samen Doen!’ de visie voor het sociaal domein uitgewerkt. In het beleidsplan is de visie als volgt geformuleerd:

De gemeente Hardenberg wil de kwaliteiten van inwoners en de samenleving benutten en versterken. Zorg, onderwijs en onderlinge hulp staan centraal. We gaan uit van een betrokken samenleving en zijn daarin een betrokken overheid. Mensen zorgen in eerste instantie voor zichzelf en elkaar, pas als dat niet mogelijk is, stappen wij in. De gemeente kenmerkt zich van oudsher als een samenleving met een sterke sociale samenhang. Dit geeft een sterke basis, mensen zijn bereid elkaar te helpen, maar het is hierbij belangrijk dat inwoners ook een vraag durven neerleggen bij de eigen omgeving. Er is vaak enige schroom om dat te doen, mensen vinden het eenvoudiger om naar de gemeente/ overheid te stappen met hun vraag. Onze aandacht blijft voor de groep die niet midden in de samenleving staat, die tussen wal en schip dreigt te raken. Daarbij

geldt dat regels moeten, maar dat de mens voorop staat. Verschil durven maken, de inwoner en de professional ruimte geven.

Uitgangspunten

In haar visie onderscheidt de gemeente Hardenberg vijf leidende uitgangspunten:

- Meer inwoner, minder overheid
- Meer buurt/wijk, minder centraal
- Meer preventief, minder curatief
- Meer integraal, minder versnipperd
- Meer collectief, minder individueel

Meer inwoner, minder overheid

Het vertrekpunt in het bieden van jeugdhulp is, aldus het beleidsplan, de eigen kracht van jongeren en hun sociale omgeving. Pas wanneer de eigen kracht van jongeren onvoldoende blijkt te zijn en de directe sociale omgeving van jongeren hierin onvoldoende ondersteuning kan bieden, wordt gekeken naar passende ondersteuning vanuit de gemeente. De gemeente wil een belangrijke rol spelen in het versterken van de kracht van inwoners en de sociale omgeving en biedt een vangnet wanneer dit onvoldoende blijkt te zijn.

Meer buurt/wijk, minder centraal

Aansluitend bij de regionale afspraken wil de gemeente de jeugdhulp zoveel mogelijk binnen de wijk bieden. De gemeente ziet de wijk als het schaalniveau waar op een efficiënte manier kan worden ingeschat welke ondersteuning het meest effectief is. Het uitgangspunt van de gemeente is 'Wijk/buurtgericht waar het kan, centraal waar het moet'.

Meer preventief, meer curatief

Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' wil de gemeente inzetten op de preventie van jeugdhulp.

Meer integraal, minder versnipperd

Het centraal stellen van de inwoner vraagt om minder regelingen en minder organisaties door een meer integrale aanpak van jeugdhulp.

Meer collectief, minder individueel

Het bieden van jeugdhulp bestaat niet enkel uit het verstrekken van maatwerkvoorzieningen. Wanneer de eigen kracht en het sociale netwerk van jongeren onvoldoende ondersteuning kan bieden, wordt niet automatisch een individuele maatwerkvoorziening verstrekt. Voorafgaand wordt gekeken of algemene en collectieve voorzieningen binnen de gemeente voldoende ondersteuning kunnen bieden.

Doelen

De hiervoor beschreven visie en uitgangspunten vormen de basis voor transformatie en het bieden van jeugdhulp. Ten aanzien van het sociaal domein stelt de gemeente in haar beleidsplan uit 2014 enkele doelen die de gemeente uiterlijk in 2018 zou willen bereiken:

- Kwalitatief betere ondersteuning van kwetsbare inwoners door integraal werken en het bieden van maatwerk in het sociaal domein;
- Minder inzet van dure en intensieve zorg door preventieve aanpak, vanuit voorliggende algemene voorzieningen en het gebiedsteam Samen Doen;
- De eigen kracht van inwoners wordt beter benut;
- Een effectieve ondersteuning van een toenemend aantal mantelzorgers en vrijwilligers;
- De toegang is in de ogen van burgers logisch en dichtbij georganiseerd;
- In de toegang voor zorg- en ondersteuningsaanbieders bestaat geen prikkel om naar 'eigen' aanbod toe te leiden;
- Ondersteuning is zo veel mogelijk lokaal en voor meer specifiekere vormen van ondersteuning ook regionaal beschikbaar voor onze inwoners;
- Het ondersteunen van werkzoekenden die (langdurig) niet in staat zijn om werk te vinden – gericht op participatie – is integraal onderdeel van het gebiedsgericht werken;
- Bureaucratie en organisatiekosten zijn in het sociaal domein verminderd;
- De ondersteuning aan inwoners kan gefinancierd worden vanuit de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt en de middelen die de gemeente reeds in de begroting had staan (budgetneutraliteit).

De hierboven genoemde doelen zijn niet verder uitgewerkt in meetbare indicatoren en komen ook niet terug in de latere tussen- en eindevaluatie van de Samen Doen teams.

2.3 Monitoring van het beleid

In het beleidsplan Samen Doen wordt gesteld dat het van belang is om middels monitoring grip te krijgen op wat er gebeurt in het sociaal domein. Het was ten tijde van het schrijven van dat beleidsplan echter nog niet duidelijk hoe dit vormgegeven moet worden. Daarom is in het beleidsplan opgenomen:

De bedoeling van monitoring is zicht te krijgen en te houden op wat er zich in de uitvoering afspeelt en hoe zich dat verhoudt tot wat er gepland en begroot was. Bereiken we wat we hadden afgesproken en doen we dat binnen de beschikbare middelen? Vanuit de verschillende lagen in de organisatie, van uitvoerend tot politiekbestuurlijk, 'tanken' we de informatiebehoefte. Op basis daarvan maken we een voorstel over hoe die monitor er uit moet gaan zien. Daarbij doen we ook voorstellen over hoe die informatie beschikbaar wordt gesteld en hoe vaak en ook over wie er toegang toe heeft.

Om te bepalen wat daarvoor nodig is, gaan we eerst inventariseren welke informatiebehoeften er zijn. Daarvoor wordt een serie inventariserende gesprekken gevoerd, die we uitwerken in een voorstel.

Hierop is concreet een vervolg gegeven in de vorm van de ontwikkeling van de 'Monitor Maatschappelijk Resultaat' en het ontwikkelen van een lokaal dashboard voor het sociaal domein. In de notitie 'Toekomst Samen Doen', vastgesteld door de raad in december 2018, wordt wederom het belang van monitoring weergegeven, daar wordt nogmaals het plan gepresenteerd om een 'Monitor Maatschappelijk Resultaat' te ontwikkelen. In de notitie wordt genoemd dat in 2019 onderzocht wordt op welke wijze de monitor onderdeel kan uitmaken van de reguliere P&C-cyclus. Men wil in de monitor vijf maatschappelijke resultaten voor het sociaal domein monitoren:

1. Jeugdigen groeien gezond en veilig op (binnen het eigen gezin) en kunnen hun talenten ontwikkelen. Zij gaan naar school of hebben een zinvolle dagbesteding en behalen een passend diploma.
2. Mensen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, zij hebben veerkracht en voelen zich gezond (positieve gezondheid).
3. Mensen voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk waardoor ze zoveel mogelijk in staat zijn problemen zelf of binnen het eigen netwerk op te lossen.
4. Mensen met en zonder een beperking wonen langer zelfstandig thuis in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met (mantelzorg) ondersteuning.
5. Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke (vrijwillige) bijdrage aan hun omgeving.

In de notitie wordt benoemd dat op basis van indicatoren de ontwikkelingen rondom deze maatschappelijke resultaten gevolgd kunnen worden. In de monitor wil men tevens gegevens opnemen om de maatschappelijke context te duiden. Daarbij worden als voorbeeld genoemd: bevolking, werkloosheidscijfers, inkomens, et cetera. In de monitor zijn ook per Samen Doen team de interventies in de vorm van verwijzingen, jeugdhulptrajecten, kosten in beeld gebracht. Deze maatschappelijke resultaten zijn opgesteld door de beleidsfunctionarissen en besproken met de raad. Per maatschappelijk resultaat zijn er indicatoren gekoppeld om te komen tot een monitoring van de gekozen resultaten.

In aanvulling op bovenstaande punten wil de gemeente, aldus de notitie, ook dat effectiviteitsmetingen onderdeel uit gaan maken van de reguliere P&C-cyclus.

Op het moment van onderzoek doen, voorjaar 2019, is nog niet bekend hoe de 'Monitor Maatschappelijk Resultaat' er uit zal zien, welke indicatoren hiervoor worden aangehouden of hoe de raad hierin wordt meegenomen. Er zijn hierover gesprekken gevoerd met de klankbordgroep Sociaal Domein. Over de ontwikkeling van deze monitor heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden.

Monitoring RSJ IJsselland

Ook op regionaal niveau (RSJ IJsselland) wordt het belang van monitoring erkend. In het visiedocument 'Visie Jeugdhulp 2017 – 2020) staat beschreven:

Sturen op kwaliteit vraagt dat er een duidelijke definitie komt van kwaliteit en hoe we dat kunnen meten. Wanneer dat is uitgewerkt in eenduidige criteria en prestatie indicatoren (KPI's), kan dit in een stelsel van

monitoring en evaluatie worden gevat. Daarmee worden periodiek management- en beleidsrapportages opgesteld (ook op het niveau van de gemeente). Hierbij gaan we ook zoeken naar een passende bijdrage vanuit cliëntenperspectief.

In een later document van de RSJ IJsselland, het 'Definitief plan van aanpak doorontwikkeling inkoop IJsselland' van september 2018, wordt teruggekomen op monitoring van de ingekochte jeugdhulp. In het document wordt op drie punten een beeld geschetst van de ontwikkeling van de monitor:

- Om het fundament van het bekostigingsmodel te versterken is een (integrale) aanpak nodig. De belangrijkste verbinder hierin is de *IJssellandse regionale monitor* die per 2019 geïmplementeerd wordt wat het monitoren op kwaliteit en uitgaven mogelijk maakt. De implementatie is reeds in 2018 gestart. De monitor stelt de regio IJsselland in de gelegenheid om strakker te sturen op de realisatie van transformatiedoelen en hierover het gesprek aan te gaan met de aanbieders, derde verwijzers en de gemeenten.
- Voor 2018 komt er een tijdelijk oplossing om uitgebreider te rapporteren over de ontwikkelingen in de jeugdzorg en om de controles op de zorgkosten te verbeteren. Dit is een zogenaamde 'noodverband constructie' zodat de RSJ IJsselland managementrapportages Q3/ Q4 2018 en Q1 2019 actueel kan maken en we trends kunnen analyseren.
- Het komende half jaar start de RSJ IJsselland samen met de beleidsmedewerkers en financiën om 'het verhaal achter de cijfers' te interpreteren op basis van lokale gegevens en gegevens vanuit de monitor. Welke trends zijn zichtbaar en hoe moeten we de cijfers interpreteren?

In hoofdstuk 6.2.3 wordt nader ingegaan op deze regionale monitor.

3 | Informatievoorziening (inleiding)

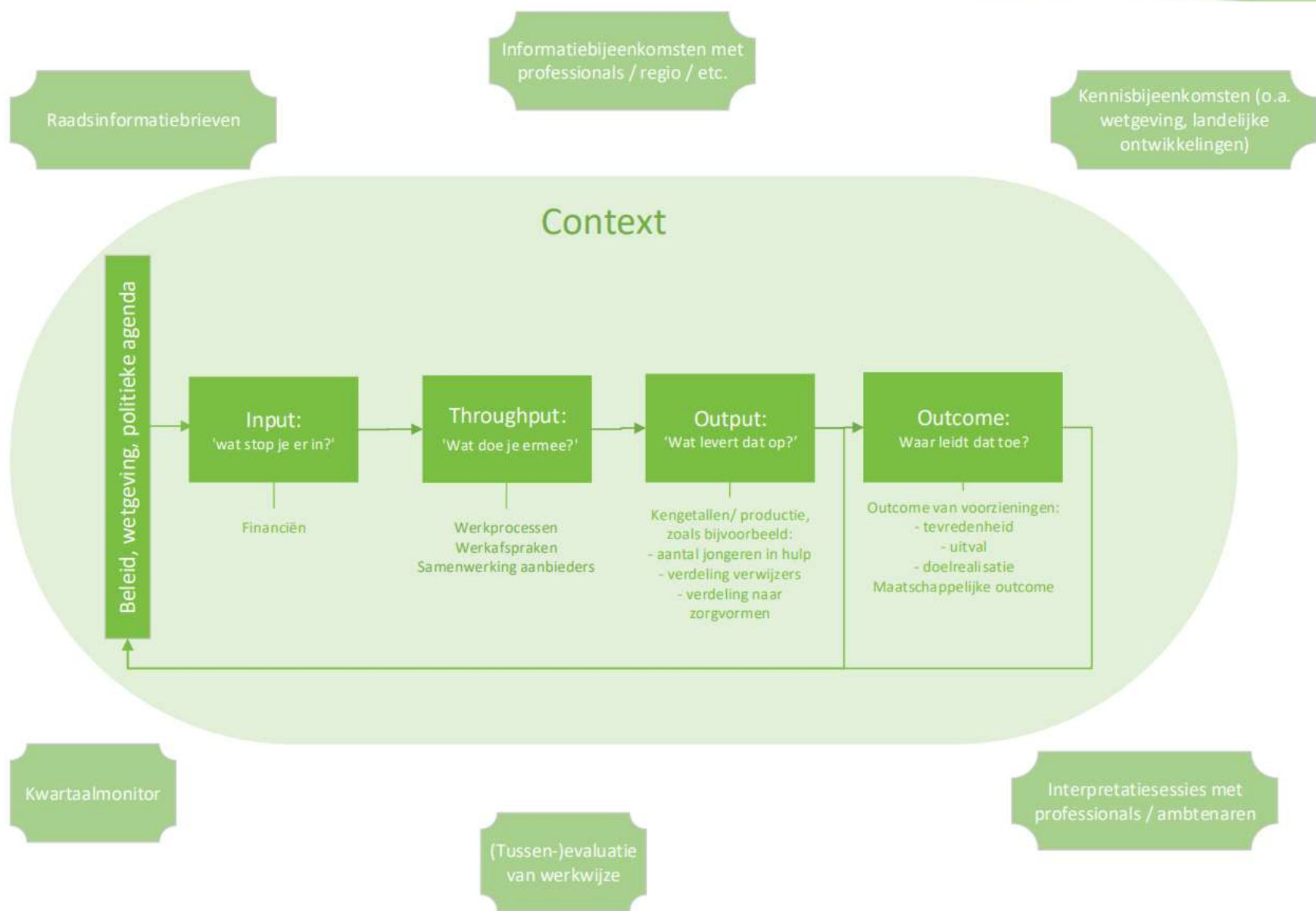
In dit hoofdstuk wordt eerst een algemeen beeld gegeven van informatievoorziening in het sociaal domein. Allereerst wordt een sturingsmodel gepresenteerd, waarin de verschillende aspecten van informatievoorziening aan bod komen. Vervolgens wordt een beeld geschetst van hoe de informatievoorziening met betrekking tot het sociaal domein landelijk wordt ervaren en ingevuld.

3.1 Informatievoorziening Jeugdhulp

Het model op de volgende pagina geeft een globaal idee van welke aspecten een rol spelen als het gaat om informatievoorziening in het sociaal domein. Dit model is een bewerking van het sturingsmodel van het Nederlands Jeugdinstituut¹.

---

¹ Yperen, T.A. van, Wilde, E.J. de & Keuzenkamp, S. (2014). *Outcome in zicht. Werken met prestatieindicatoren in de jeugdhulp*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Context: In welke (sociale) omgeving vindt de jeugdhulp plaats? Wat is de stand van zaken van de jeugd?

Allereerst is het, voordat specifiek op jeugdhulp zelf ingegaan wordt, van belang om een beeld te geven van de context waarin jeugdhulp zich begeeft. Als het gaat om informatievoorziening is inzicht in die context van belang, ook om te bepalen wat beleidsprioriteiten en doelstellingen worden. In bovenstaand model is de context weergegeven in de grote groene cirkel. De context heeft vooral betrekking op hoe het gaat met de jeugd en haar omgeving. Bij context kan gedacht worden aan:

- Verloop van schooluitval;
- Verloop alcohol- en drugsgebruik onder jongeren;
- Overlast van jongeren;
- Jeugdcriminaliteit;
- Tienermoeders;
- Samenstelling thuissituatie;
- Ervaren gezondheid en geluk van jongeren;

Vervolgens zijn de onderwerpen/indicatoren die meer specifiek over jeugdhulp gaan op te delen in verschillende onderdelen. De genoemde voorbeelden zijn niet uitputtend:

Input: 'Wat stop je er in?'

Hier gaat het om hetgeen in de jeugdhulptrajecten wordt ingezet om het uiteindelijke doel te behalen. In dit model gaat het dan met name om financiële input.

Throughput: 'Wat doe je er mee?'

Bij throughput gaat het om inzicht in processen, werkafspraken tussen bijvoorbeeld de gemeente en zorgaanbieders/huisartsen/scholen: hoe wordt er samengewerkt tussen het voorliggend veld, de toegang van de gemeente en zorgaanbieders? Wat voor interventies/producten worden ingezet?

Output: 'Wat levert dat op?'

Hierbij gaat het met name om 'productie': wat en hoeveel wordt er 'geleverd' als het gaat om jeugdhulp. Denk daarbij aan kengetallen zoals aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp, het verloop van het gebruik van jeugdhulp, hoeveel wordt er door partijen verwezen en waarheen, lengte van de jeugdhulptrajecten.

Outcome: Waar leidt dat toe?

Tot slot kan, als het gaat om informatievoorziening, inzicht gegeven worden in de outcome. Daar gaat het om inzicht in resultaten en effecten. Outcome is op te splitsen in 1) outcome van voorzieningen en 2) maatschappelijke outcome. Als het gaat om outcome van voorzieningen kan gedacht worden aan inzicht in de tevredenheid met de inzet van de hulp, probleemafname en doelrealisatie en aantal niet afgemaakte jeugdhulptrajecten. Bij maatschappelijke outcome kan gedacht worden aan inzicht in resultaten en effecten die de gemeente in bredere zin voor ogen kan hebben als het gaat om jeugd: afname middelengebruik, afname schooluitval, afname jeugdcriminaliteit en toename in ervaren gezondheid en geluk van jongeren.

Het is van belang te melden dat het vaststellen van de benodigde indicatoren nader ingevuld dient te worden aan de hand van de verantwoordelijkheden die de gemeente heeft, het beleid dat de gemeente wil voeren en de informatiebehoefte die de gemeenteraad heeft. Het is dus van belang om in beleid zo concreet mogelijke (maatschappelijke) doelstellingen te formuleren en daaraan indicatoren te koppelen. Zo kan gedurende de uitvoering van het beleid gemonitord worden in hoeverre de (maatschappelijke) outcome aansluit bij de gestelde doelstellingen in het beleid.

Mogelijke vormen informatievoorziening

Informatie over de hierboven genoemde aspecten kan op verschillende manieren gepresenteerd worden. Rondom het model zijn enkele vormen van informatiebronnen weergegeven. Een kwantitatieve monitor sociaal domein is daar een vorm van. Bepaalde informatie is geschikter om te delen in informatiebijeenkomsten of kennissessies, bijvoorbeeld informatie over hoe de samenwerking tussen huisartsen en de gemeente verloopt.

3.2 Landelijk beeld informatievoorziening

Uit een inventariserend onderzoek onder ambtenaren en raadsleden² en uit eerder uitgevoerde onderzoeken van gemeentelijke rekenkamer(commis)sie³, blijkt dat het verkrijgen van sturingsinformatie die geschikt is voor gemeenteraden complex is. Uit een onderzoek onder verschillende gemeenteraden blijkt onder andere dat:

- Veel gemeenten zoeken nog naar juiste invulling van informatievoorziening richting gemeenteraden. Over het algemeen wordt aangegeven dat een monitor in het sociaal domein nooit 'af' is en zich blijft ontwikkelen.
- Er is niet sprake van 'één monitor sociaal domein'. Gemeenteraden worden op uiteenlopende manieren voorzien van informatie. Bij veel gemeenten gebeurt de informatievoorziening gefragmenteerd, een enkele gemeente bundelt alle informatie. Bijvoorbeeld in Almere⁴, waar één monitor via een website wordt aangeboden. De gegevens in de monitor worden elk kwartaal geactualiseerd.
- Veel gemeenten en raden worstelen met het juiste detail- en abstractieniveau van de informatievoorziening. De meeste beleidsmedewerkers vragen zich af hoe gedetailleerd zij raadsleden over het sociaal domein moeten informeren. Hoeveel informatie over de uitvoering willen raadsleden?
- Gemeenteraden en raadsleden onderling zijn niet éénstemmig, maar verdeeld over hoe informatievoorziening ingericht dient te worden.
- Meeste monitoren geven maar een beperkt zicht op de mate waarin beleidsdoelen worden bereikt.
- Kleinere gemeenten/gemeenteraden lijken minder geïnteresseerd in cijfermatige monitoring. Doordat de schaal kleiner is, weet men sneller, en soms beter wat er speelt. Ook zonder de monitor sociaal domein is er dus sprake van overzicht.

---

² Tuijnman, M., Westveer, T., (2019) Rol gemeenteraad, een uniek samenspel. Hoe worden gemeenteraden geïnformeerd over het sociaal domein

³ NVR (2017) Inspiratiedocument 3DS. Handreiking voor en voorbeelden van rekenkameronderzoek

⁴ <https://monitorsociaal.almere.nl/>

In het onderzoek worden ook enkele succesfactoren en 'best practices' genoemd:

- Interactieve sessies tussen de gemeenteraad, college en ambtenaren lijken een nuttig instrument. Tijdens deze sessies kunnen raad, college en ambtenaren gezamenlijk uitkomsten duiden en kunnen raadsleden technische vragen stellen, bijvoorbeeld over definities of hoe er gemeten wordt;
- Het bundelen, in plaats van gefragmenteerd aanleveren, van informatie;
- Informatievoorziening is veel meer dan alleen een monitor: ook bijeenkomsten met zorgaanbieders, wijkteamleden, etc.

4 | Informatievoorziening in Hardenberg

In dit hoofdstuk zal specifiek ingegaan worden op hoe de informatievoorziening in de gemeente Hardenberg is georganiseerd.

4.1 Informatievoorziening in Hardenberg

Sinds de start van de decentralisaties is de raad met name geïnformeerd middels informatiebijeenkomsten, raadsinformatiebrieven, jaarrekeningen en -verslagen. Daarnaast is in 2015 een klankbordgroep Sociaal Domein opgericht. De klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van elke raadsfractie. De klankbordgroep had eens per kwartaal een bijeenkomst met ambtenaren om de voortgang van de drie decentralisaties (Jeugdhulp, Wmo en Participatie) te bespreken. De ervaringen met deze bijeenkomst waren volgens de gesproken raadsleden positief. Het was volgens hen een goed middel om te volgen wat de stand van zaken was met betrekking tot de decentralisaties. In 2017 is gestopt met de klankbordgroep Sociaal Domein. De raad heeft in oktober 2018 unaniem verzocht om deze klankbordgroep weer op te starten. In het voorjaar van 2019 is de klankbordgroep weer opgestart.

Naast de informatiebijeenkomsten is de raad op verschillende manieren op de hoogte gesteld als het gaat om jeugdhulp. In onderstaand overzicht wordt weergegeven welke monitoringsinformatie (in 2018) is gedeeld met de raad en wat deze informatie inhoudt:

Bron	Inhoud	Datum
Cliëntervaringsonderzoek Jeugdhulp over 2017	Kwantitatief onderzoek naar ervaringen van jongeren in de jeugdhulp	Augustus 2018
Bestuursrapportage	Financieel	November 2018
Jaarverslag en -rekening	Financieel en inhoudelijke terugkoppeling op de meerjarendoelstellingen	Mei 2018
Notitie toekomst Samen Doen	Evaluatie van de Samen Doen teams, met plannen voor de doorontwikkeling	September 2018

Per bron wordt hieronder kort weergegeven wat hierin is opgenomen.

Cliëntervaringsonderzoek Jeugd

Gemeenten zijn op grond van de Jeugdwet verplicht om jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek uit te voeren. Ook de gemeente Hardenberg heeft de afgelopen jaren het cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd onder zowel jongeren als ouders. Het college geeft in haar informatiebrief aan de raad aan dat de respons onder jongeren (25%, n=30) op het onderzoek te laag is om de uitkomsten te generaliseren over alle jongeren. Het college geeft aan dat de respons onder ouders (30%, n=78) voldoende is om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Doordat er aanpassingen zijn gedaan in de vragenlijst is vergelijking met voorgaande jaren niet meer mogelijk. De

weergegeven ervaringen geven een beeld over de gehele jeugdhulp en zijn niet te herleiden naar bijvoorbeeld ervaringen met de Samen Doen teams, huisartsen of met een specifieke zorgvorm.

De relatief lage respons op het cliëntervaringsonderzoek Jeugdhulp is landelijk een bekend probleem. Verschillende gemeenten werken daarom al op een andere manier om cliëntervaringen te verzamelen. Te denken valt daarbij aan het versturen van een vragenlijst nadat een cliënt is doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder, om de hulp van de gemeentelijke toegang te evalueren. Zo wordt een beeld gevormd van de ervaringen met de gemeentelijke toegang (ook wel continu meten genoemd). Daarnaast kiezen sommige gemeenten ervoor om het onderzoek op een kwalitatieve wijze uit te voeren. Te denken valt daarbij aan (telefonische) interviews onder ouders en jongeren. De gemeente Hardenberg overweegt op het moment van onderzoek doen ook om het jeugdhulp onderzoek middels continu meten in te richten. Met continu meten wordt de cliënt niet op één vast moment in het jaar gevraagd naar zijn/haar ervaringen, maar gebeurt dit bijvoorbeeld direct na doorverwijzing naar een aanbieder of bijvoorbeeld nadat een cliënt 1 jaar hulp heeft ontvangen.

Jaarverslag en -rekening

In het meest recente jaarverslag (over 2017), wordt de raad allereerst geïnformeerd over het al dan niet bereiken van de meerjarendoelstellingen. In het jaarverslag worden specifiek voor jeugdhulp vier meerjarendoelstellingen genoemd:

- We bieden toegang tot alle vormen van ondersteuning en hulp via de Samen Doen-teams.
- De informatie over en hulp bij het opvoeden en opgroeien is laagdrempelig aanwezig voor de kinderen, jongeren, hun ouders en professionals.
- We organiseren het signaleren van zorgen of problemen op zo'n manier dat we al in een vroeg stadium hulp kunnen geven. We gaan daarbij uit van de eigen kracht, de inzet van de hulp in de directe leefomgeving van het gezin en een integrale benadering.
- We organiseren en kopen jeugdhulp in op regionaal niveau.

Vervolgens zijn de meerjarendoelstellingen opgesplitst in enkele subdoelen aan de hand van de vraag 'wat wilden we bereiken/doen?'. Per subdoel is beschreven wat er is gedaan of bereikt. Dit betreft een beschrijvende terugkoppeling van onder andere pilots die zijn gestart en werkwijzen die zijn aangepast. Hier is geen gebruik gemaakt van cijfers om het al dan niet bereiken van doelstellingen te onderbouwen.

Naast de inhoudelijke terugkoppeling wordt ook een financiële terugkoppeling gegeven, waarin de begroting (primitief), begroting na wijziging, de jaarrekening en het verschil worden weergegeven. Deze financiële gegevens zijn opgesplitst naar:

- Openbare gezondheidszorg;
- Jeugdgezondheidszorg;
- Maatschappelijke begeleiding en advies;
- Welzijnswerk;
- Wmo Welzijn.

Tot slot is in het financieel verslag ook opgenomen wat de kosten zijn voor de Jeugdhulpvoorzieningen (opgesplitst naar PGB, individuele voorzieningen, LTA, en veiligheid en reclassering). In dat overzicht worden tevens de totale kosten voor de Samen Doen teams weergegeven.

Bestuursrapportage

Als het gaat om jeugdhulp wordt in de tweede bestuursrapportage 2018 de financiële ontwikkelingen weergegeven van 2017. Doordat de jaarrekening van de RSJ IJsselland over 2017 nog niet bekend was, zijn deze financiële gegevens gelijk aan hetgeen in de jaarrekening in mei 2018 al met de raad is gedeeld. Er wordt tevens een verklaring voor een gedeelte van het tekort gegeven: *Een gedeelte van het tekort kan worden verklaard doordat jongeren boven de 18 jaar nog een voorziening ontvangen die vanuit de Jeugdwet wordt bekostigd. Dit is onder andere het geval bij pleegzorg. Jongeren kunnen sinds 1 juli 2018 tot hun 21e levensjaar in pleeggezinnen verblijven. Hierdoor krijgen zij de best passende zorg die zij nodig hebben. Deze jongeren vielen anders vanaf hun 18e levensjaar onder de Wmo.*

Notitie 'Toekomst Samen Doen'

In de notitie 'Toekomst Samen Doen' wil het college inzicht geven waar Samen Doen op dit moment staat en welke ontwikkelpunten voor de toekomst er nog zijn. De notitie en de geformuleerde ontwikkelpunten zijn met name gebaseerd op de 'Eindevaluatie Samen Doen 2018', uitgevoerd door een extern bureau. De eindevaluatie is opgesteld aan de hand van gesprekken met interne betrokkenen bij Samen Doen, zoals bestuurders, medewerkers van de bestuursdienst Ommen-Hardenberg, generalisten van de Samen Doen teams en leden van het platform rond de Samen Doen teams. Er is in de evaluatie geen gebruik gemaakt van cijfermatige gegevens, ook is niet gesproken met externe partijen zoals bijvoorbeeld huisartsen of scholen. De notitie en evaluatie heeft daarom meer het karakter van een zelfevaluatie dan van een externe, onafhankelijke evaluatie van hoe Samen Doen functioneert.

Al met al kan worden gesteld dat er in de afgelopen jaren nauwelijks cijfermatige informatie (zoals aantal jeugdhulptrajecten, verdeling van verwijzers, verloop van de jeugdhulp) is gedeeld met de gemeenteraad. De gesproken raadsleden geven unaniem aan dat een groot gemis te vinden. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de behoefte van raadsleden aan informatie over jeugdhulp.

4.2 Ervaring met informatievoorziening

Op 5 maart is door de rekenkamercommissie een bijeenkomst georganiseerd met vertegenwoordigers van verschillende raadsfracties. Tijdens deze bijeenkomst is gesproken over de ervaringen met de informatievoorziening en is gesproken over welke informatiebehoefte de verschillende raadsleden hebben. Tijdens de bijeenkomst waren vertegenwoordigers van de fracties van CDA, ChristenUnie, OpKoers.nu, VVD, 50Plus en GroenLinks aanwezig.

De aanwezige raadsleden zijn over het algemeen niet tevreden met de huidige informatievoorziening. Zo vinden raadsleden dat de geleverde financiële gegevens te weinig achterliggende informatie verschaft, men mist bijvoorbeeld een opsplitsing van aan welke voorzieningen het geld is besteed en wat de verhouding is tussen

overhead en daadwerkelijke zorgverlening. Ook wordt basale informatie, over onder andere *het gebruik* van jeugdhulp, gemist. Tijdens de bijeenkomst zijn enkele basale gegevens van het CBS gedeeld waaronder verloop van aantal jongeren in jeugdhulp en verdeling van verwijzingen (o.a. huisarts, gemeentelijke toegang). Dergelijke informatie is niet eerder gedeeld met de raad en dit was derhalve ook nieuwe informatie voor de meeste raadsleden. Tijdens de bijeenkomst leidde dit tot inhoudelijke discussie over onder andere de rol van de huisarts en hoe het kan dat er relatief weinig jongeren via de gemeentelijke toegang zijn doorverwezen.

Als goed voorbeeld van informatievoorziening in de afgelopen jaren wordt door raadsleden de eerder beschreven klankbordgroep Sociaal Domein genoemd. Deze manier van informatie bespreken met ambtenaren en de mogelijkheid om vragen hierover te kunnen stellen, werd als positief ervaren.

De aanwezige raadsleden geven aan wel geregeld aan het college om informatie gevraagd te hebben. In november 2017 is volgens de raadsleden ook gesproken over het maken van een monitor, maar tot nu toe is er nog geen monitor met de raad gedeeld.

Op 19 maart 2019 is door het college een informatiebijeenkomst belegd, waarin in een eerste, besloten deel is gesproken over financiële tekorten. In het tweede deel kregen twee zorgaanbieders de gelegenheid om iets te vertellen over transformatieplannen die zij hebben, tot slot was er een kennismarkt waar (lokale) aanbieders en Samen Doen in gesprek konden gaan met raadsleden. Deze avond is met vier raadsleden van twee fracties geëvalueerd. De reacties van de raadsleden waren wisselend. Door deze raadsleden wordt breed gedeeld dat men behoefte heeft aan meer duiding van de tekorten op jeugdhulp. Het ontbrak volgens hen aan een duiding over waar het financiële tekort vandaan komt: is er een toename aan jongeren met jeugdhulp? Komt het door een specifieke vorm van hulp? Zijn jongeren langer in zorg? Welke trends en risico's zien we? Tijdens de bijeenkomst is ook gesproken over de ontwikkelingen rondom het opzetten van een monitor. Enkele gesproken raadsleden geven hierover aan dat ze het een gemis vinden niet betrokken te zijn bij de inrichting van een dergelijke monitor, wel wordt benoemd dat een dergelijke monitor een basis kan vormen om verder te kijken. Tot slot werd door één van de raadsleden expliciet aangegeven dat de vorm van een kennismarkt een werkbare vorm is om geïnformeerd te worden.

5 | Informatiebehoefte

In de eerder genoemde raadsessie op 5 maart is uitgebreid gesproken over welke informatiebehoefte de raadsleden hebben als het gaat om jeugdhulp. De raadsleden waren eensgezind als het gaat om het feit dat men meer informatie zou willen hebben, maar over hoe diepgaand en gedetailleerd die informatie moet zijn was niet altijd eenduidigheid. Als voorbeeld gaven enkele raadsleden aan het relevant te vinden hoe het staat met het aanbod van pleegouders en het verloop van personeel van jeugdhulporganisaties. Andere raadsleden gaven aan dat dit voor hen niet relevant is om te weten, omdat het te gedetailleerd is en men er niet op kan sturen. In zijn algemeenheid gaven de aanwezige raadsleden aan dat men niet op 'de stoel' van de uitvoering wil zitten en dus niet op detailniveau informatie wil hebben.

Aan de hand van de raadsessie proberen wij hieronder een algemeen beeld te schetsen van de behoefte die door de aanwezige raadsleden is aangegeven.

Sociale context

De raadsleden geven unaniem aan graag jaarlijks op de hoogte gesteld te willen worden van meer algemene de sociale context waarin de jeugdhulp zich bevindt. Hierbij worden onder andere genoemd: hoe hoog is het schoolverzuim, hoe staat het met jeugdcriminaliteit en het middelengebruik van jongeren.

Input

Als het gaat om input, geven de raadsleden met name aan behoefte te hebben aan meer verdiepende financiële gegevens. De huidige gegevens geven volgens raadsleden onvoldoende zicht op waar het geld aan wordt besteed en waar met name de tekorten vandaan komen. Zo wordt de behoefte uitgesproken om de kosten voor jeugdhulp nader te specificeren. Hierbij valt te denken aan een opsplitsing naar hulpvormen. Daarnaast wordt de behoefte uitgesproken om een beeld te krijgen hoeveel van de financiën rechtstreeks naar hulpverlening gaat, hoeveel naar overhead en hoeveel wordt besteed aan de eigen toegang (Samen Doen teams).

Throughput

Op het gebied van throughput wordt met name een behoefte uitgesproken aan inzicht in welke afspraken er zijn gemaakt met externe partijen, zoals huisartsen, consultatiebureaus, scholen. Uit de CBS-cijfers die tijdens de raadsbijeenkomst door ZorgfocuZ zijn gedeeld, blijkt bijvoorbeeld dat de huisarts de belangrijkste verwijzer is van jeugdhulp. Raadsleden zouden graag willen weten of en welke afspraken er zijn gemaakt met huisartsen als het gaat om jeugdhulp: verwijzen huisartsen ook naar de Samen Doen teams, waarom wel/niet? Is er regelmatig contact met huisartsen? Is er sprake van een structurele samenwerking?

Maar ook wordt hier de werkwijze van het Samen Doen team genoemd. In hoeverre wordt er gewerkt volgens de uitgangspunten: We willen werken met één gezin, één plan, één hulpverlener, maar hoeveel gezinnen hebben dan ook daadwerkelijk één plan en één hulpverlener? Hoe werkt het Samen Doen team met onderwijs samen?

Tot slot wordt hier de rol van de RSJ genoemd. Hoe monitort de RSJ de kwaliteit van de aanbieders?

Output

Op het gebied van output-informatie geven raadsleden aan sterk de behoefte te hebben aan vrij basale informatie. Hier wordt onder andere genoemd: aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp, vormen jeugdhulp waarvan gebruik wordt gemaakt, hoeveel jongeren door Samen Doen (en andere verwijzers) wordt verwezen, wachtlijsten bij aanbieders, wachttijden bij Samen Doen. Dergelijke informatie kan voor hen ook helpend zijn om de (financiële) tekorten in de jeugdhulp beter te duiden.

Outcome

Tot slot is op het punt van outcome bij raadsleden behoefte aan cliëntervaringen en resultaten van de ingezette jeugdhulp. Er is echter ook het besef dat resultaten meten bij jeugdhulp complex ligt en dat dit wellicht een 'stip op de horizon' is. Wel wordt expliciet de behoefte uitgesproken om een beter beeld te krijgen van cliëntervaringen. Zo ontstaat er tijdens de bijeenkomst een discussie over het jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek dat is uitgevoerd. Dit onderzoek geeft volgens de raadsleden nu nog niet echt een beeld van de ervaringen met en het functioneren van de Samen Doen teams, omdat het onderzoek onder alle jongeren die jeugdhulp ontvangen (dus ook die door een huisarts verwezen zijn en niets te maken hadden met de Samen Doen teams) is uitgevoerd.

6 | Informatiebeschikbaarheid

In dit hoofdstuk zal de informatiebeschikbaarheid besproken worden: welke informatie is beschikbaar vanuit openbare bronnen en wat is uit gemeentelijke systemen te halen? Als het gaat om openbare informatie wordt alvast een beeld gegeven van de beschikbare informatie, door middel van enkele voorbeeldgrafieken. De informatie uit lokale en regionale systemen zijn hier nog niet weergegeven, omdat de monitors ten tijde van het onderzoek nog niet ver genoeg waren om daar al informatie uit te achterhalen. Daarom wordt hier enkel weergegeven welke informatie beschikbaar is vanuit genoemde systemen.

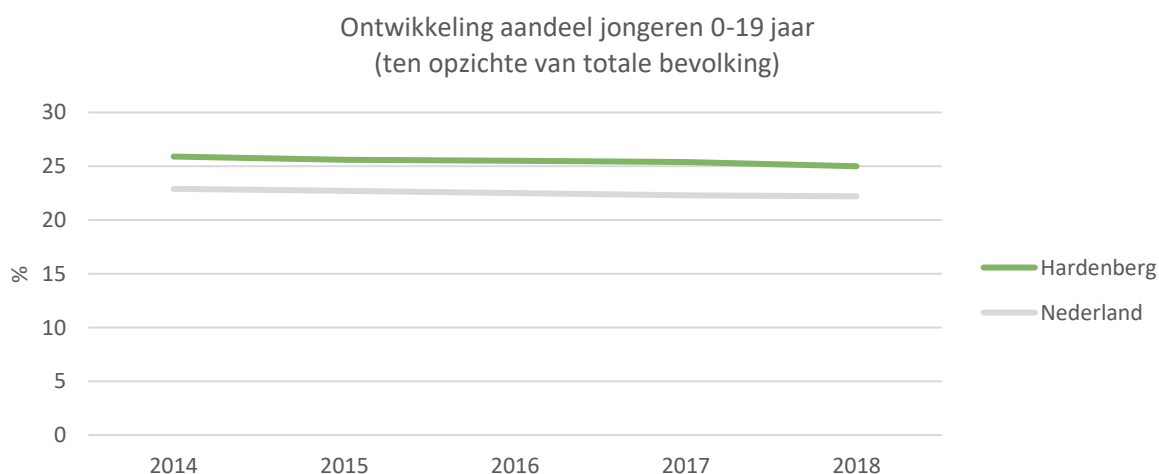
6.1 Openbare informatie

In deze paragraaf geven wij inzicht in de beschikbaarheid van informatie als het gaat om (de context van) jeugdhulp. Het is niet bedoeld om een uitputtend beeld te geven van de informatiebeschikbaarheid, maar voornamelijk om een indruk te geven van welke mogelijkheden er zijn om informatie uit openbare bronnen te presenteren.

6.1.1 Context

Allereerst geven we een beeld van gegevens die met betrekking tot de context uit openbare informatie te achterhalen is.

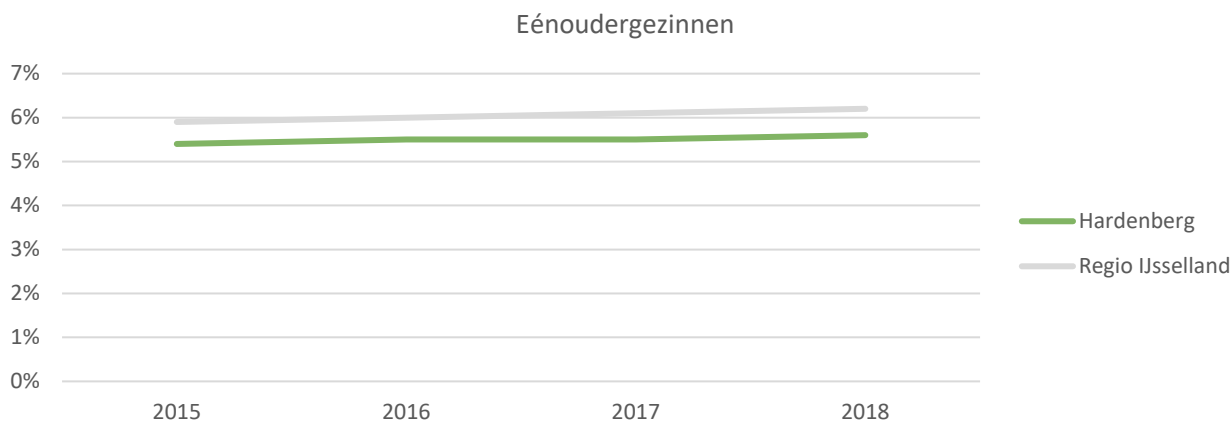
Demografie

Figuur 1 – Ontwikkeling aandeel jongeren (CBS, 2018)

Bovenstaande grafiek laat zien dat er in Hardenberg een lichte daling is van het aantal jongeren (van 0-19 jaar) ten opzichte van de totale bevolking. Dit is in lijn met de ontwikkeling van het aandeel jongeren in de totale Nederlandse bevolking. Het aantal jongeren (van 0-19 jaar) ten opzichte van de totale bevolking ligt in Hardenberg hoger dan landelijk.

Thuisituatie

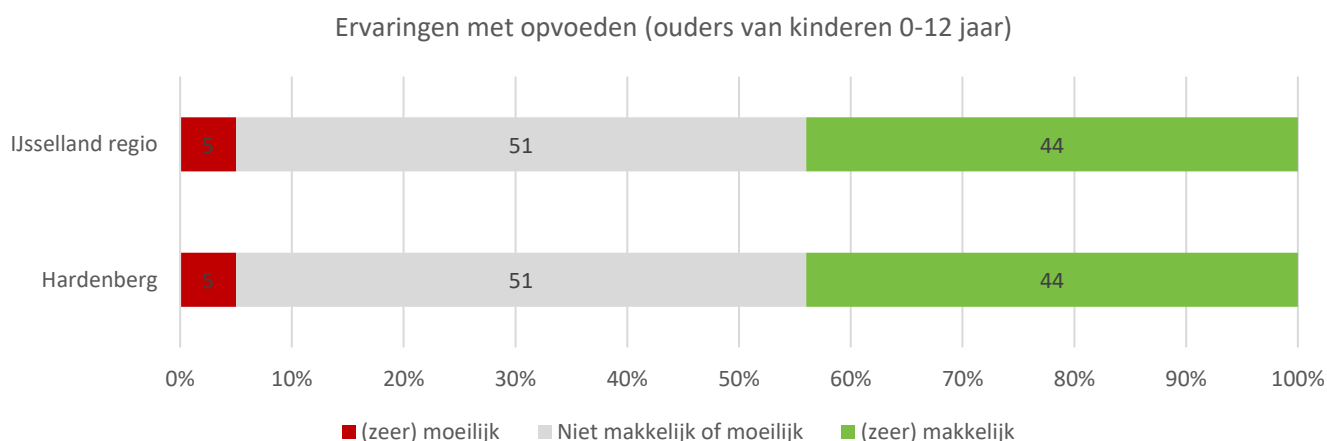
Figuur 2 - Eénoudergezinnen (GGD IJssellandscaan 2018)

De afgelopen jaren is er een lichte stijging in het aantal éénoudergezinnen geweest in zowel de gehele regio IJsselland als in de gemeente Hardenberg. Het percentage éénoudergezinnen ligt in Hardenberg iets lager dan in de gehele regio IJsselland.

	Hardenberg	IJsselland regio
Moeite met rondkomen (19-64 jaar)*	15%	15%
Behoeftte ouders aan deskundige hulp bij opvoeden (bij kinderen 0-12)**	13%	14%

Tabel 1 – Financiële situatie en hulp bij opvoeding (*GGD IJssellandscaan 2016, **GGD IJssellandscaan 2018)

15% van de bevolking geeft aan moeite met rondkomen te hebben, dit is gelijk aan de regio IJsselland. Daarnaast geeft 13% van de ouders met kinderen van 0 tot 12 jaar behoefte te hebben aan deskundige hulp bij het opvoeden. Dit is iets lager dan het regionale gemiddelde.

Figuur 3 - Ervaringen met opvoeden (IJssellandscaan 2018)

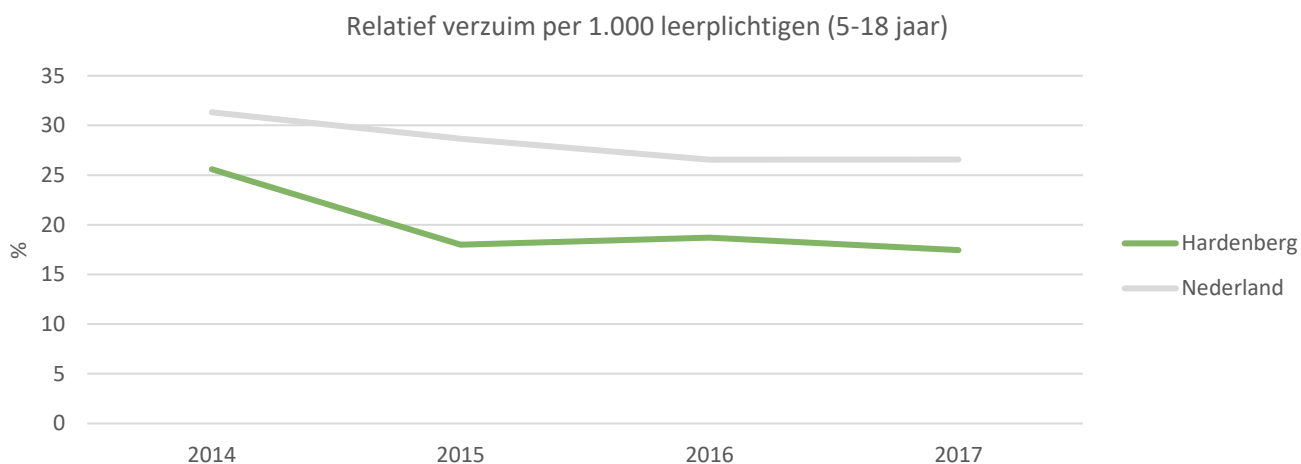
De ervaring van ouders met de opvoeding van hun kind(eren) is in Hardenberg zo goed als gelijk aan dat in de IJsselland regio. De meerderheid (51%) ervaart de opvoeding niet als makkelijk of moeilijk.

	Hardenberg	Nederland
Kinderen in een uitkeringsgezin*	3,5%	6,6%
Percentage tienermoeders**	0,1%	0,4%

Tabel 2 - Financiële situatie kinderen en percentage tienermoeders (*Verwey-Jonker Instituut, Kinder in tel, 2015, **CBS 2018)

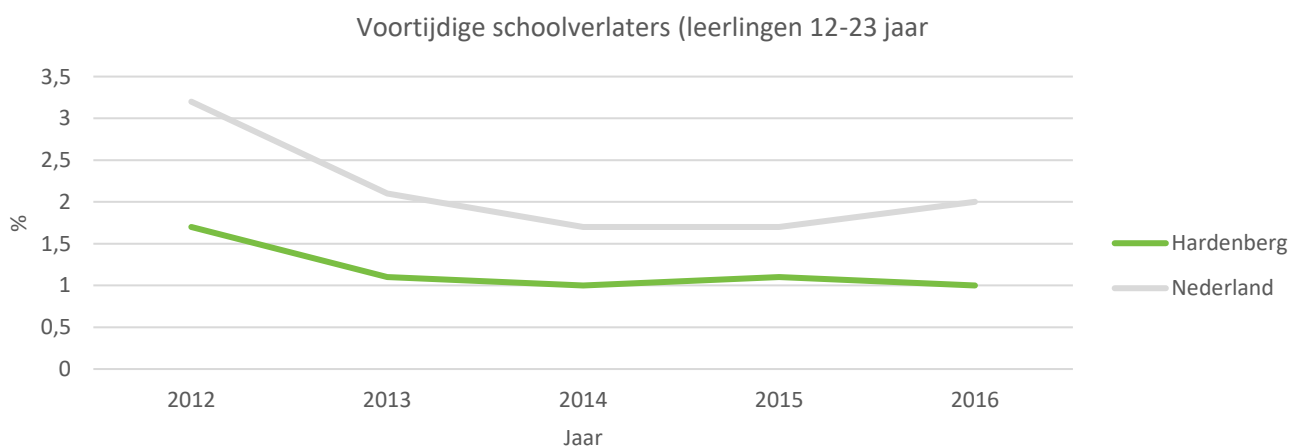
Bovenstaande tabel laat zien dat het percentage kinderen in een uitkeringsgezin en het percentage tienermoeders beide beduidend lager zijn in Hardenberg ten opzichte van de rest van Nederland.

School en dagbesteding

Figuur 4 - Relatief verzuim (DUO/Ingrado, 2018)

Het relatieve verzuim⁵ ligt in Hardenberg beduidend lager dan in Nederland (respectievelijk 17% en 27%). Het laat daarnaast een dalende trend zien over de afgelopen vier jaar.

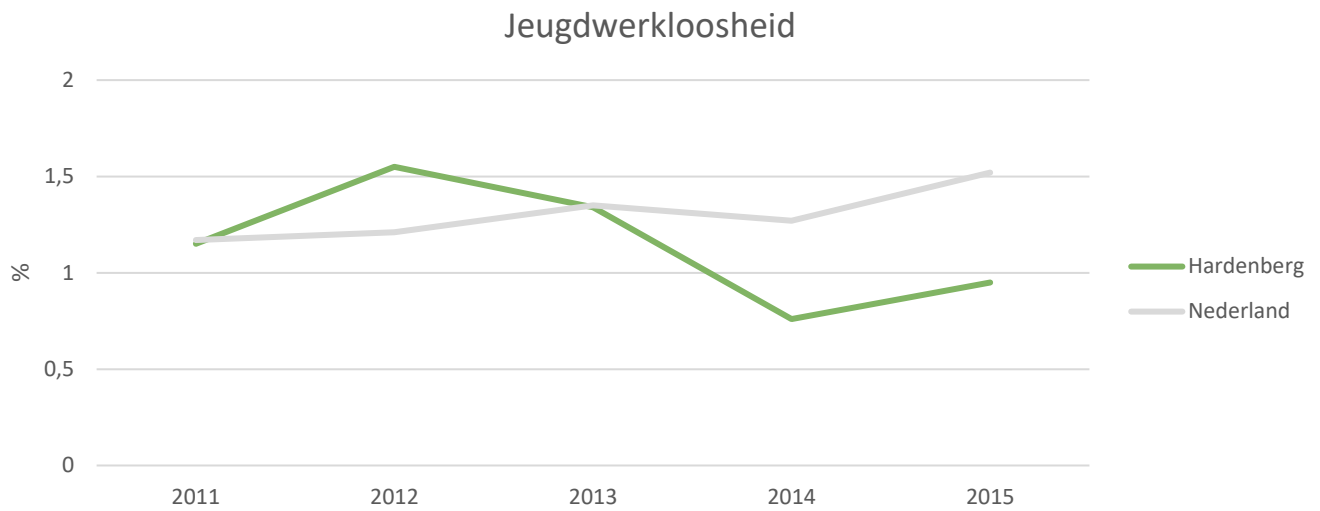

Figuur 5 - Voortijdige schoolverlaters (DUO/Ingrado, 2017)

⁵ Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".

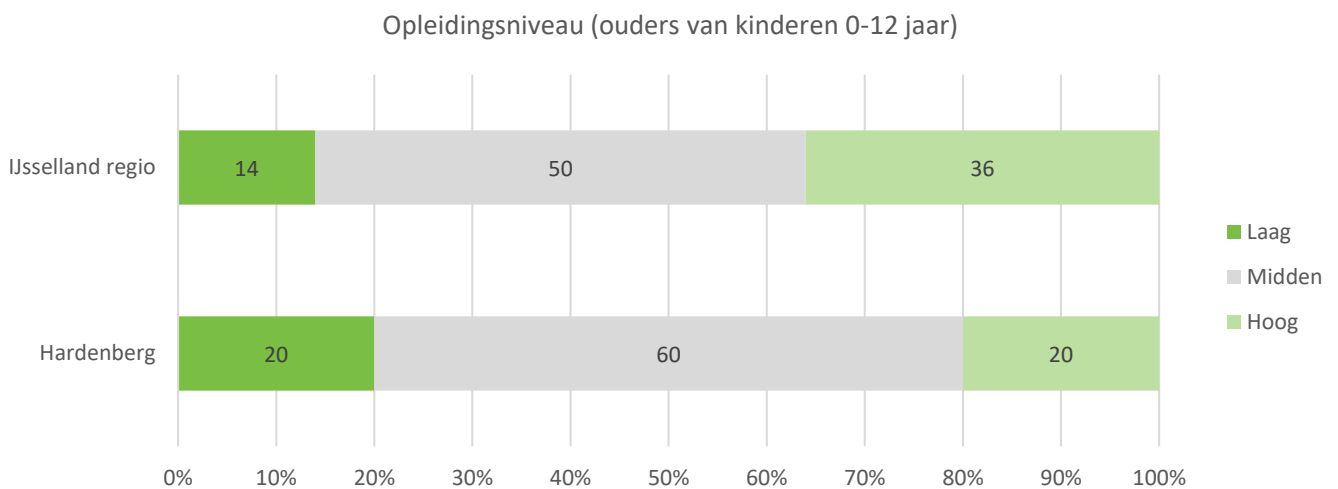

Ook het relatieve aantal voortijdige schoolverlaters (leerlingen van 12-23 jaar dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat) ligt lager in Hardenberg dan in de rest van Nederland en laat een lichte daling zien.

Figuur 6 - Jeugdwerkloosheid (Verwey-Jonker Instituut, Kinder in tel, 2015)

De werkloosheid onder jongeren laat kleine verschillen zien over de jaren. Het was in 2015 op ongeveer hetzelfde niveau als in 2012. Wel ligt het iets lager (0,5%) in Hardenberg ten opzichte van heel Nederland.

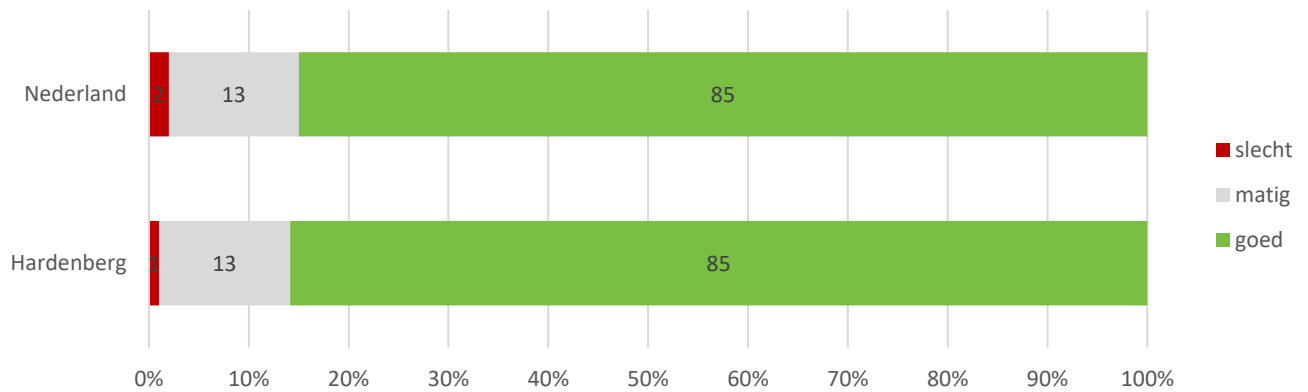

Figuur 7 - Opleidingsniveau (GGD IJssellandscaan 2018)

Bovenstaande grafiek laat het opleidingsniveau van inwoners (met kinderen van 0-12 jaar) van Hardenberg zien te opzichte van de inwoners (met kinderen van 0-12 jaar) van de gehele regio IJsselland. Hieruit is op te maken dat Hardenberg een relatief grotere groep laagopgeleiden kent en een relatief kleinere groep hoog opgeleiden.

Gezondheid en leefstijl

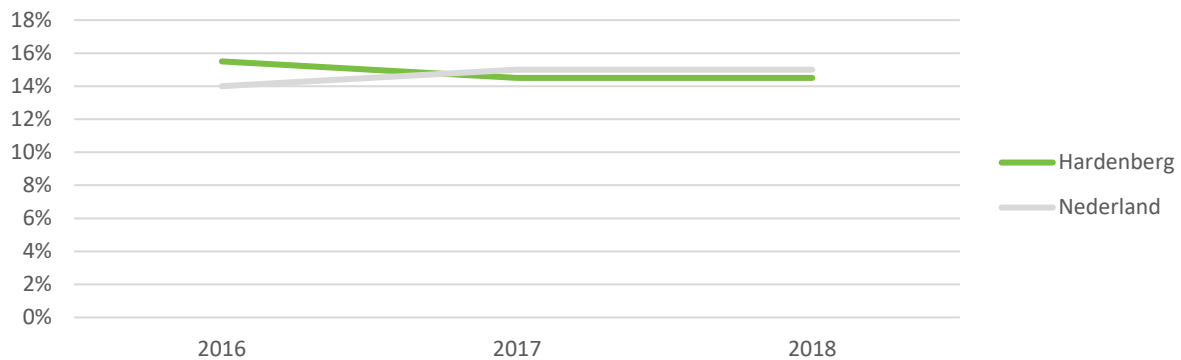
Ervaringen jongeren gezondheid (klas 2 en 4)

Figuur 8 - Ervaringen gezondheid (GGD IJssellandscaan 2015)

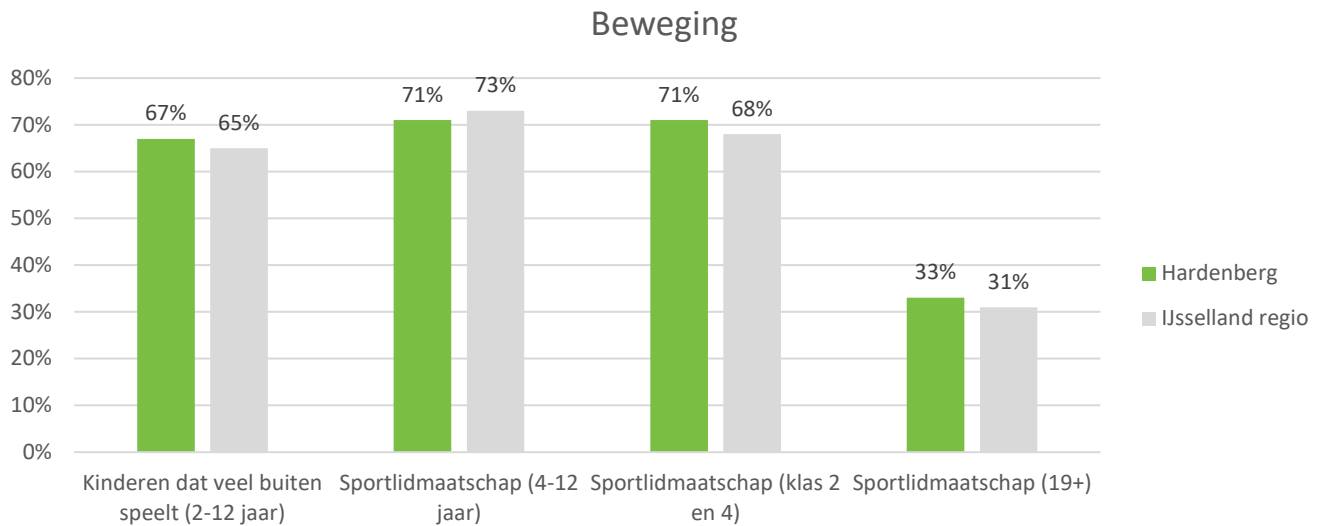
De ervaringen van jongeren (in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs) in Hardenberg met de gezondheid is vergelijkbaar met dat van jongeren in de rest van Nederland.

Overgewicht jongeren (op basis- en voortgezetonderwijs)

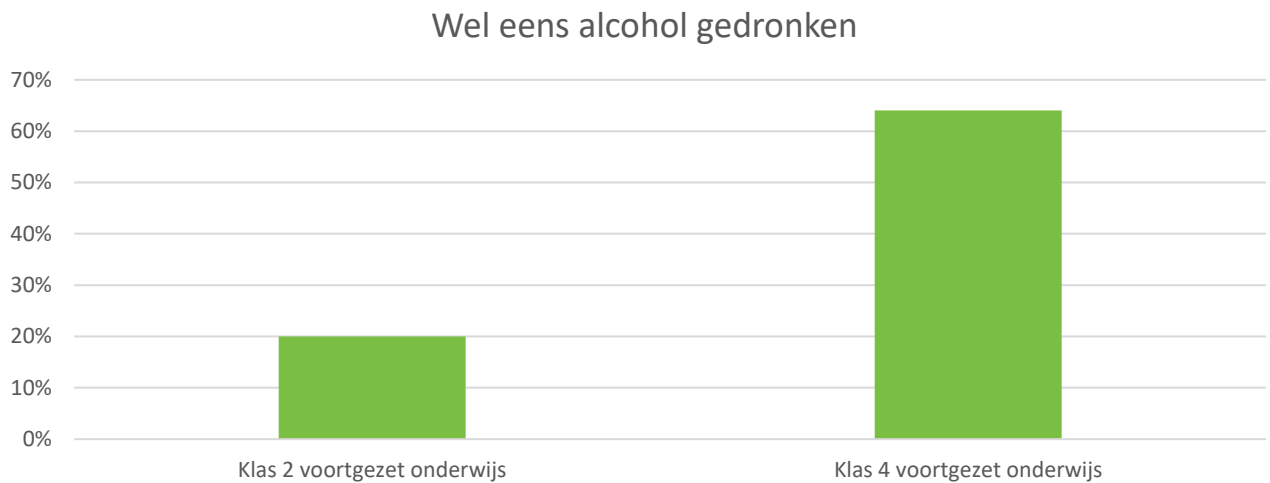
Figuur 9 - Overgewicht jongeren (GGD IJssellandscaan, 2018)

Het aantal jongeren (dat onderwijs volgt op het basis- of voortgezetonderwijs) met overgewicht is de afgelopen drie jaar met één procentpunt gedaald in Hardenberg. Dit is een contrasterende beweging in vergelijking met de rest van Nederland waar de afgelopen jaren een kleine stijging te zien was.

Figuur 10 - Beweging (GGD IJssellandscan 2018)

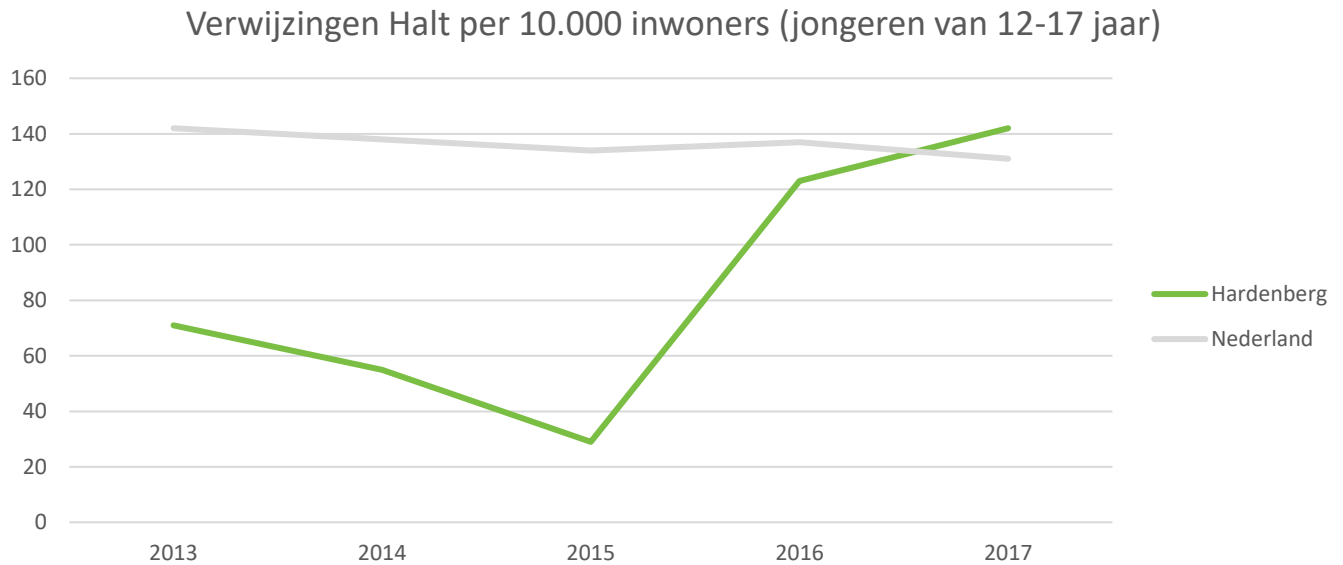
Uit bovenstaande grafiek is af te leiden dat in Hardenberg relatief meer kinderen (2-12 jaar) buiten spelen (2%) dan in de IJsselland regio in zijn geheel. Ondanks dat Hardenberg een lager aantal jonge kinderen (4 tot 12 jaar) met een sportlidmaatschap kent, kent het op latere leeftijd meer mensen met een sportlidmaatschap.

Figuur 11 - Percentage jongeren dat wel eens alcohol heeft gedronken

Van de jongeren in klas 2 van het voortgezet onderwijs geeft 20% aan wel eens alcohol te hebben gedronken. Van de jongeren in klas 4 ligt dit percentage op 64%.

Veiligheid

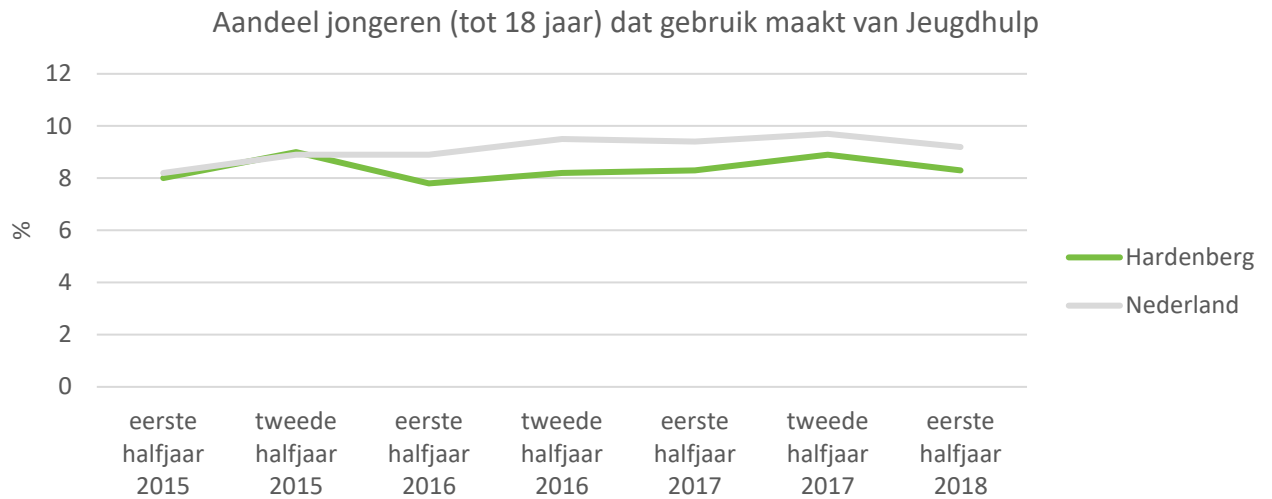

Figuur 12 - Verwijzingen Halt (Halt, 2017)

Als we inzoomen op de veiligheid van de gemeente Hardenberg is te zien dat er een duidelijke stijging heeft plaatsgevonden in het aantal verwijzingen naar Halt van 2015 tot en met 2017. Daarmee stijgt het boven het Nederlandse gemiddelde uit.

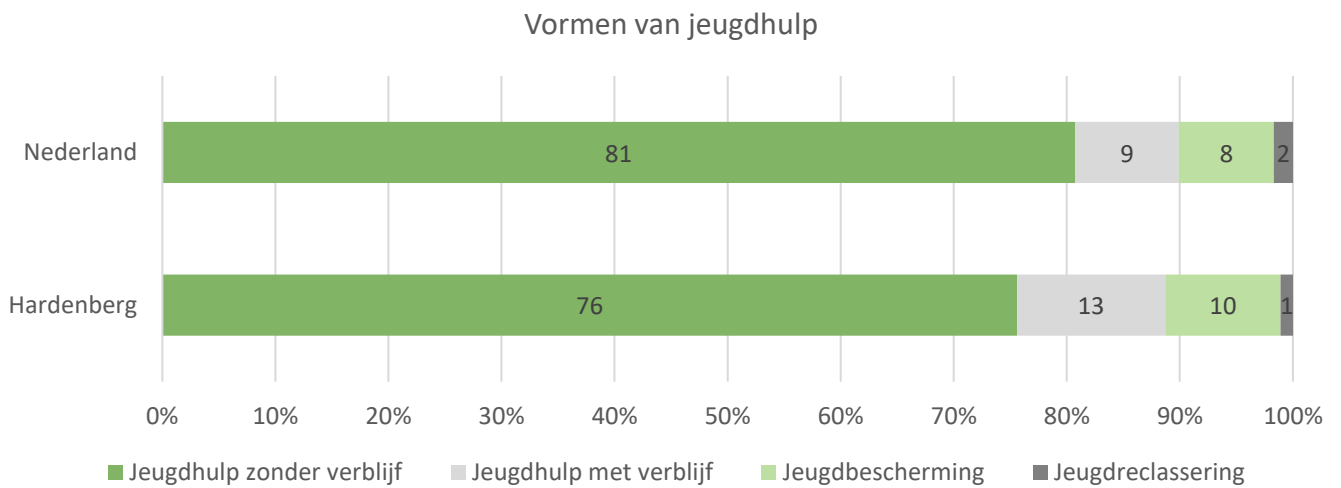
6.1.2 Output jeugdhulp

Hieronder worden enkele 'outputgegevens' weergegeven over jeugdhulp. Daarbij is gebruik gemaakt van gegevens die door jeugdhulpaanbieders worden aangeleverd bij het CBS. Jeugdhulpaanbieders dienen elk half jaar gegevens over het Jeugdhulpgebruik aan het CBS te verstrekken. Meer dan 90 procent van de Jeugdhulpaanbieders voldoet aan deze verplichting. Vanaf 2017 worden gegevens van grote jeugdhulpaanbieders zonder opgave ingeschat aan de hand van hun opgave over eerdere perioden indien beschikbaar. In eerdere jaren was dit niet nodig omdat alle bij het CBS bekende jeugdhulpverleners met meer dan 500 cliënten correct hadden aangeleverd. Jeugdhulpaanbieders met minder dan 500 cliënten worden niet ingeschat. Hierdoor zullen de gepresenteerde cijfers, volgens het CBS, mogelijk een kleine onderschatting zijn van de werkelijk verstrekte jeugdhulp.

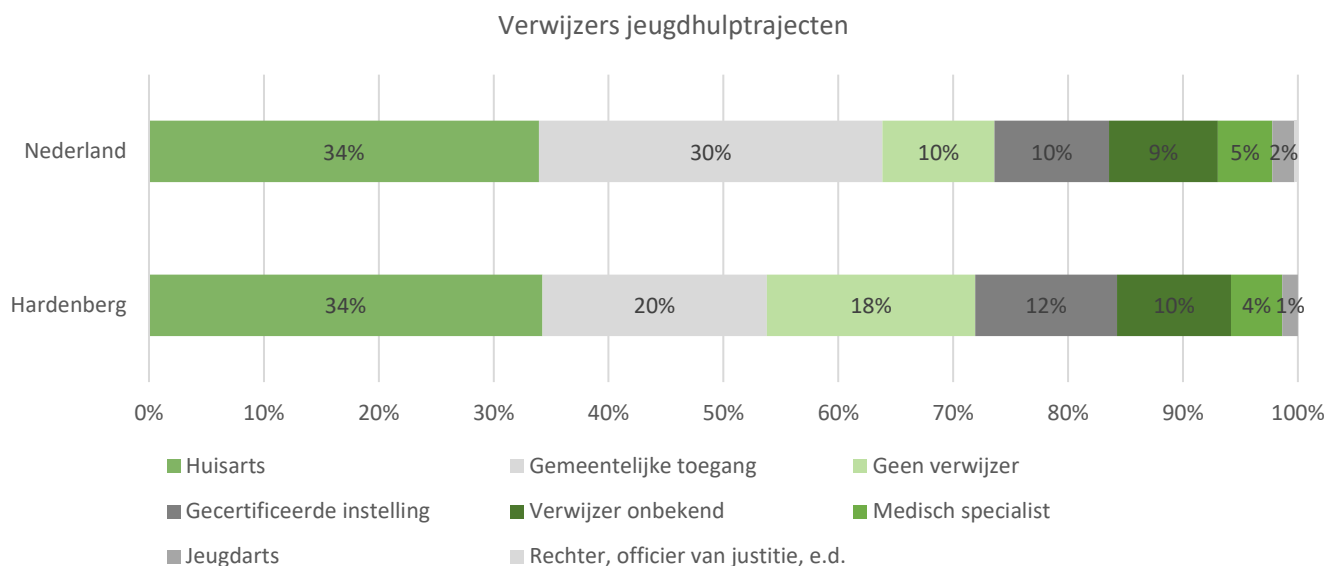
Figuur 13 - Jeugdhulp (CBS Jeugd, 2018)

Ongeveer 8,3 procent van de jongeren tot 18 jaar heeft in het eerste half jaar van 2018 gebruik gemaakt van jeugdhulp. Dat percentage ligt één procentpunt lager dan landelijk.

Figuur 14 - Vormen van jeugdhulp (CBS Jeugd, 2018)

De vorm van Jeugdhulp dat veruit het meeste voorkomt is de Jeugdhulp zonder verblijf (76%). Dit percentage ligt in Hardenberg lager dan in Nederland (81%).

Figuur 15 - Verwijzers jeugdhulptrajecten (CBS Jeugd, 2017)

De huisarts is met 34% zowel landelijk als in Hardenberg de meest voorkomende verwijzer naar jeugdhulptrajecten, gevolgd door de gemeentelijke toegang (in het geval van Hardenberg de Samen Doen teams). De gemeentelijke toegang heeft in vergelijking met andere gemeenten relatief minder jongeren doorverwezen naar jeugdhulp. Het komt in Hardenberg ook in 18% van de gevallen voor dat jeugdhulpaanbieders aangeven dat er geen verwijzer is in het proces, dit is meer dan landelijk.

6.2 Informatie uit lokale systemen

Tot december 2017 was de afhandeling van declaraties van zorgaanbieders belegd bij de RSJ. De administratie van de beschikkingen was belegd bij de gemeente Hardenberg. Hierdoor was deze informatie niet goed met elkaar te verbinden. Als het bijvoorbeeld gaat om het maken van financiële prognoses is het van belang te weten wat het verzilveringspercentage van de afgegeven beschikkingen is. Doordat de afgegeven beschikkingen in lokale systemen van gemeenten werden geregistreerd en de declaraties door de regio werden afgehandeld, was een koppeling daartussen maken niet voldoende betrouwbaar.

Sinds januari 2018 is de gemeente Hardenberg (bestuursdienst Ommen-Hardenberg) zelf weer verantwoordelijk voor de facturering van de zorg. Dat betekent dat zowel de administratie van de beschikkingen als de administratie van de declaraties in handen is van de gemeente Hardenberg zelf. Dit maakt het makkelijker om informatie over beschikkingen en declaraties met elkaar te verbinden. In 2018 heeft de gemeente Hardenberg besloten om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het opstellen van een lokale monitor/dashboard.

6.2.1 Ontwikkeling lokale monitoring en dashboard

Sinds een half jaar is de gemeente Hardenberg bezig met het ontwikkelen van een lokaal dashboard. De eerste stap in dit proces is geweest om inzichtelijk te maken wat allemaal uit de systemen te halen is. Hieronder wordt een selectie van de belangrijkste indicatoren weergegeven.

- Aantal jeugdigen met jeugdhulp
  - Per zorgsoort
  - Per leeftijdscategorie
  - Per wijk
  - Per financieringsvorm
  - Per aanbieder
- Redenen beëindiging voorziening (bijv. volgens plan, einde van indicatie, wegens externe omstandigheden, et cetera)
- Aantal jeugdigen via verwijzer (bijv. huisarts, gemeentelijke toegang, medisch specialist, et cetera)
  - Per verwijzer en totaalbedrag van verwijzingen
  - Per zorgsoort en totaalbedrag
- Gemiddelde looptijd van een voorziening
- Wachtijd bij aanbieders
- Betalingen
  - Per zorgsoort
  - Per aanbieder
- Verzilveringspercentage (percentage van de beschikking waarover gedeclareerd wordt)

Er is momenteel nog geen specifiek plan of een visie over hoe dit dashboard verder doorontwikkeld moet worden. Er wordt op het moment van onderzoek doen gesproken met onder andere beleidsmedewerkers om te bepalen welke indicatoren er de komende periode gemonitord gaan worden en hoe vaak de monitor zal worden geüpdatet. Er zijn nog geen plannen om de raad te betrekken in de ontwikkeling van het dashboard.

Sinds kort maakt de gemeente ook gebruik van de gegevens die uit de lokale systemen te halen zijn. Als voorbeeld wordt genoemd dat is gekeken naar de verwijzingen van huisartsen. Er worden relatief veel jongeren naar jeugdhulp verwezen door huisartsen. Uit een eerste analyse van de cijfers blijkt dat huisartsen inderdaad veel jongeren naar jeugdhulp verwijzen, maar dat dit met name naar lichtere vormen van zorg zijn.

6.2.2 Monitor Maatschappelijk Resultaat

De 'Monitor Maatschappelijk Resultaat' is een monitor die is ontwikkeld op basis van een concept van Expertbureau 'jb Lorenz'. Hierbij zijn door beleidsambtenaren vijf maatschappelijke resultaten opgesteld. Het is de bedoeling dat deze resultaten een goed beeld over het gehele sociaal domein geven.

6.2.3 Regionale monitor RSJ

Naast de lokale monitor, wordt er vanuit de RSJ ook een regionale monitor ontwikkeld. De ontwikkeling van deze monitor is ontstaan vanuit de wens van managers en bestuurders van de 11 gemeenten om een beter beeld te krijgen van wat er in de regio gebeurt als het gaat om Jeugdhulp. Door dit regionaal op te pakken, bestaat er ook een mogelijkheid tot benchmarking tussen de gemeenten.

In de zomer van 2018 is een start gemaakt met het inrichten van de monitor. Als voorbereiding is met 11 beleidsambtenaren (van elke gemeente 1) gesproken over welke gegevens men terug zou willen zien in de monitor. Vervolgens is gesproken met bestuurders van de 11 gemeenten, ook zij hebben aangegeven welke indicatoren zij in de monitor zouden willen zien. Omdat de monitor nog in ontwikkeling is, zijn de gemeenteraden nog niet betrokken bij de ontwikkeling hiervan. Hieronder wordt een selectie van de belangrijkste indicatoren weergegeven. Voor alle indicatoren geldt dat het gebenchmarkt kan worden tussen andere gemeenten in de regio van de RSJ:

Financieel

- Bedrag totaal toegewezen;
- Bedrag totaal gedeclareerd;
- Bedrag totaal begroot.

Outputinformatie

- Zorgconsumptie:
  - Unieke jeugdigen in jeugdhulp
  - Aantal voorzieningen Zorg in Natura;
    - Per leeftijdscategorie;
    - Per verwijzer’;
  - Aantal voorzieningen in PGB;
  - Zorgconsumptie per:
    - Gemeente;
    - Segment;
    - Profiel;
    - Intensiteit;
- Wachttijden:
  - Aantal jeugdigen op wachtlijst;
  - Gemiddelde wachttijd (evt. per zorgaanbieder);
- Doorlooptijden
  - Gemiddelde doorlooptijden jeugdhulp;
  - Gemiddelde doorlooptijd per zorgaanbieder

In de monitor kan voor de hierboven genoemde indicatoren ook een selectie gemaakt worden om uitkomsten onder andere per zorgaanbieder, zorgvorm, intensiteit van zorg, financieringsvorm uit te splitsen.

De 11 deelnemende gemeenten zullen maandelijks informatie over bovengenoemde indicatoren aanleveren, zodat maandelijks inzicht gecreëerd wordt en trends onderscheiden kunnen worden.

Zoals te zien is in de genoemde indicatoren, zijn veel indicatoren die in de lokale monitor opgenomen zijn, ook in de regionale monitor opgenomen. De behoefte om regionaal te kunnen vergelijken was groot, daarom is

besloten om de monitor regionaal op te pakken. Daarnaast kunnen de contractmanagers, die namens de gehele regio werken geaggregeerde informatie van alle 11 gemeenten ontvangen. Deze informatie kunnen zij gebruiken in de inkoop- en contractgesprekken die zij hebben met de jeugdhulpaanbieders.

Het invullen van de monitor is nog in ontwikkeling. In 2018 is begonnen met het invullen van kwantitatieve gegevens, zoals aantal jongeren per aanbieder, zorgvormen, etc. In 2019 is een start gemaakt met het vullen van de financiële gegevens. Ten tijde van het uitvoeren van dit onderzoek was het de verwachting dat de monitor vanaf 1 april 2019 in gebruik genomen kan worden.

Naast de kwantitatieve en financiële informatie wordt ook gekeken naar mogelijkheden om meer 'outcome'-informatie in de monitor op te nemen, daarbij kan gedacht worden aan cliënttevredenheid en doelrealisatie. De RSJ is nog zoekend naar hoe dit ingevuld kan worden. Zaken als effecten en doelrealisatie liggen complex als het gaat om jeugdhulp en behoeven de nodige duiding.

De VNG, brancheorganisaties en het NJI hebben een geharmoniseerde set outcome-indicatoren vastgesteld. Die set bestaat uit:

1. Uitval of bereik
2. Cliënttevredenheid (over het nut van de hulp)
3. Doelrealisatie:
  - a. De mate waarin cliënten zonder hulp verder kunnen
  - b. De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start plaatsvindt (herhaald beroep)
In geval van individuele, niet vrij toegankelijke jeugdhulp ook:
  - c. De mate waarin problemen verminderd zijn en zelfredzaamheid of participatie is toegenomen
  - d. De mate waarin overeengekomen doelen gerealiseerd zijn.

Grote jeugdhulpaanbieders zijn verplicht om deze informatie aan te leveren bij het CBS. Deze informatie is primair echter met name bedoeld voor kwaliteitsverbetering van de zorgaanbieder zelf. Daarnaast kan het voor gemeenten gebruikt worden als input voor gesprekken met aanbieders over kwaliteit. Deze gegevens zijn echter vooralsnog niet geschikt voor monitoring van outcome, omdat het te veel vatbaar is voor interpretatie en uitgebreide, inhoudelijke duiding behoeft van de zorgaanbieder.

6.3 Cliëntervaringsonderzoek

De uitkomsten van het cliëntervaringsonderzoek Jeugdwet dat de gemeente in 2018 heeft uitgevoerd worden in deze alinea samengevat weergegeven. Zoals eerder aangegeven betreffen dit ervaringen van alle jongeren die jeugdhulp ontvangen, ook die bijvoorbeeld doorverwezen zijn door huisartsen. De uitkomsten zeggen dus niet direct iets over de Samen Doen teams zelf, maar geven een beeld van de ervaringen over de gehele jeugdhulp. Zoals ook door het college is aangegeven, is de respons onder jongeren in dit onderzoek relatief laag. Deze uitkomsten geven daarom een indicatief beeld en zijn niet zonder meer te generaliseren naar de gehele populatie.

De meerderheid van de jongeren (71 procent) en ouders (76 procent) geven aan hulp te krijgen die nodig is. Bijna twee derde van de jongeren (60 procent) en ouders (65 procent) vindt dat ze snel geholpen wordt, al vindt ruim elf procent van de jongeren en ouders dat niet. Graag zien zij dat de wachtlijsten en wachttijden verkort worden. Daarnaast ontvangen ze graag meer informatie over hoe hulp aan te vragen. 19 procent van de jongeren en 15 procent van de ouders weet bijvoorbeeld niet waar hij of zij terecht kan met de hulpvraag; voor 40 respectievelijk 59 procent is dit wel duidelijk.

Kijkend naar de verleende hulp vindt 57 procent van de jongeren dat deze hulp echt helpt, al zijn niet alle jongeren het hiermee eens (8 procent). Zij vinden dat de hulp onvoldoende afgestemd wordt op de hulpvraag. Wat betreft de hoeveelheid aangeboden hulp zijn de meeste jongeren (73 procent) en ouders (67 procent) tevreden. Daarnaast vinden jongeren (63 procent) en ouders (80 procent) dat ze voldoende betrokken worden bij de keuzes over de hulp; 7 respectievelijk 6 procent vindt echter van niet. Enkele ouders geven in de open antwoorden aan dat ze graag minder afwisseling zouden willen zien onder hulpverleners, zodat zij en hun kind minder verschillende gezichten zien. Ouders vinden overigens wel dat hulpverleners hun werk goed doen (82 procent; 3 procent vindt van niet). Jongeren zijn eveneens te spreken over het werk van de hulpverleners: ze luisteren goed (80 procent) en nemen hen serieus (86 procent).

Tot slot, ruim zestig procent van de jongeren voelt zich beter door de hulp; kan beter met problemen omgaan; en doet het beter op school, werk of dagbesteding, en thuis. Evenzoveel ouders beamen deze positieve effecten. Circa 9 procent van de jongeren en ouders ziet deze effecten niet. Al met al, geven jongeren en ouders de jeugdhulp een 7,5 respectievelijk een 7,6.

7 | Analyse behoefte en voorziening

Aan de hand van bovenstaande bevindingen is in onderstaand schema de informatiebehoefte, informatievoorziening en de informatiebeschikbaarheid nader geanalyseerd. In de eerste kolom wordt de informatiebehoefte van de raad weergegeven. Dit zijn punten afkomstig uit stukken die door de raad zijn vastgesteld (bijvoorbeeld uit beleidsdocumenten en -notities) en punten die in de raadsessie naar voren zijn gekomen. Vervolgens wordt in de tweede kolom aangegeven in hoeverre de raadsleden in die behoefte worden voorzien, indien bekend wordt ook aangegeven welke plannen de gemeente voor nadere invulling van de informatievoorziening heeft. In de derde kolom wordt een analyse gegeven van de informatiebehoefte en -voorziening. Hierbij wordt gekeken naar:

1. In hoeverre de informatiebehoefte voldoende gearticuleerd is (is de informatiebehoefte van de raad duidelijk?)
2. In hoeverre de informatievoorziening adequaat is (wordt adequaat invulling gegeven aan de informatiebehoefte?)
3. Welke suggesties gedaan kunnen worden om de informatiebehoefte beter te articuleren en de informatievoorziening te verbeteren?

Bij de suggesties voor de verbetering van de informatievoorziening wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van mogelijkheden uit reeds beschikbare bronnen en sluiten wij waar mogelijk aan bij reeds ingezette initiatieven van de gemeente.

In de laatste kolom wordt weergegeven in hoeverre op basis van de beschikbare informatie invulling gegeven kan worden aan de informatiebehoefte.

7.2 Context: In welke (sociale) omgeving vindt de jeugdhulp plaats?

Informatiebehoefte raad	Informatievoorziening	Analyse behoefte en voorziening	Beschikbaarheid
<p>Cijfermatige informatie over verloop van relevante zaken over de sociale kaart t.a.v. jeugd. In notitie 'Toekomst Samen Doen' heeft de raad vastgesteld om in de Monitor Maatschappelijk Resultaat gegevens te nemen om de maatschappelijke context te duiden. Als voorbeelden worden genoemd: bevolking, werkloosheidscijfers, inkomens, et cetera.</p> <p>Uit raadssessie blijkt dat raad de behoefte heeft aan een algemeen beeld over de stand van zaken als het gaat om de jeugd. Daarbij wordt aangegeven dat men liefst jaarlijks op de hoogte gesteld wil worden over context. Hierbij worden onder andere genoemd: hoe hoog is het schoolverzuim, hoe staat het met jeugdcriminaliteit en het middelengebruik van jongeren.</p>	<p>Nauwelijks in voorzien en wat wordt geleverd is gefragmenteerd. Het is nog onbekend hoe invulling gegeven zal worden aan de Monitor Maatschappelijk Resultaat, hierin krijgt de context ook een plaats.</p>	<p>De raad heeft behoefte aan meer informatie omtrent de stand van zaken t.a.v. de jeugd in de gemeente. Het is nog niet duidelijk aan de hand van welke indicatoren de raad hiervan op de hoogte gesteld zou willen worden.</p> <p>De raad wordt op dit moment niet voorzien in de behoefte om een beeld te krijgen van de stand van zaken t.a.v. jeugd. De plannen voor het opstellen van een Monitor Maatschappelijk Resultaat waarin ook context een rol krijgt zijn nog niet in indicatoren uitgewerkt, maar lijken op hoofdlijnen een invulling te zijn van de behoefte.</p> <p><u>Suggesties:</u> Voor de invulling van de monitor kan gedacht worden aan het tenminste opnemen van de volgende variabelen:</p> <p>Demografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aantal jongeren / leeftijd <p>Thuisituatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eénoudergezinnen - Financiële situatie gezin (% ouders dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen) - Ervaren opvoeding door ouders - Behoeftte ouders aan deskundige hulp - Jeugdcriminaliteit (w.o. verwijzingen Halt) <p>School en dagbesteding</p> <ul style="list-style-type: none"> - Schoolverzuim - Jeugdwerkloosheid - Opleidingsniveau <p>Gezondheid en leefstijl</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ervaren gezondheid jongeren - Overgewicht jongeren - Beweging (%Sportlidmaatschap en %dat (veel) buiten speelt) - Middelengebruik jongeren <p>Veiligheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdcriminaliteit (w.o. verwijzingen Halt) <p>Het is van belang dat hierbij inzicht gegeven wordt in het verloop van deze variabelen (is er een toe-/afname te zien) en hoe zich dit verhoudt tot vergelijkbare gemeenten. Waar mogelijk is het daarbij van toegevoegde waarde om prognoses te doen (bijvoorbeeld als het gaat om ontgroening/vergrijzing).</p>	<p>Cijfermatige informatie over genoemde variabelen is beschikbaar via onder andere waarstaatjegemeente.nl en de GGD Gezondheidsmonitor. Deze gegevens zijn tevens af te zetten naar vergelijkbare gemeenten (bijvoorbeeld uit de regio of landelijke cijfers).</p> <p>Aanvullende kwalitatieve informatie kan bij professionals zelf verzameld worden.</p>

		<p>Om een goed beeld te krijgen van de context, wat er speelt onder jongeren, maar ook waar dat speelt (bijvoorbeeld alleen in een specifiek dorp op wijk) is kwalitatieve en duidende aanvulling op deze cijfers van belang. Te denken valt daarbij aan input van professionals van Samen Doen, GGD, politie, huisartsen en scholen.</p> <p>Een jaarlijkse update van de context lijkt het beste aan te sluiten bij de behoefte van de raad.</p>	
--	--	---	--

7.3 Input: wat stop je er in?

Informatiebehoefte raad	Informatievoorziening	Analyse behoefte en voorziening	Beschikbaarheid
<p>Uit raadssessie blijkt dat raad behoefte heeft aan verdiepende financiële informatie, die mogelijk meer duiding kan geven over de tekorten van jeugdhulp. Zo wordt door raadsleden genoemd dat meer inzicht gewenst is in waar het geld heen gaat door opsplitsing te maken in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samen Doen / maatwerkvoorzieningen / overige kosten - Zorgvormen - Verwijzer - Overhead / zorgverlening <p>De raad geeft daarnaast aan behoefte te hebben aan een actueel beeld van de financiën.</p>	<p>Door middel van jaarverslag en -rekening wordt raad voorzien van financiële informatie. In het jaarverslag worden de kosten van Samen Doen en maatwerkvoorzieningen apart vermeld.</p> <p>In de bestuursrapportage wordt een, gedeeltelijke, verklaring gegeven voor de financiële tekorten (jongeren kunnen ook na hun 18^e levensjaar nog onder de jeugdhulp vallen). Dit wordt niet onderbouwd met gegevens.</p> <p>In het lokale dashboard dat de gemeente ontwikkelt is actueler zicht op de financiën mogelijk.</p>	<p>De raad is duidelijk in haar behoefte aan verdiepende financiële informatie. De opsplitsingen die worden genoemd, zullen de raad een beter beeld kunnen geven over de oorzaak van de tekorten.</p> <p>Via de jaarrekening en bestuursrapportage wordt de raad op hoofdlijnen geïnformeerd over de financiële stand van zaken. Deze financiële gegevens worden niet opgesplitst naar eerdergenoemde variabelen.</p> <p>De ontwikkeling van de lokale en regionale dashboards sluiten goed aan bij de informatiebehoefte van de raad. Het regionale dashboard biedt een mogelijkheid om de bedragen (toegewezen en gedeclareerde bedragen van maatwerkvoorzieningen) op te splitsen, onder andere naar zorgcategorie (zorgvorm). Dergelijke gegevens kunnen ook afgezet worden tegen buurgemeenten. Daarnaast kan het dashboard inzicht geven in het begrootte, toegewezen en gedeclareerde bedrag. Doordat er maandelijks gegevens worden aangeleverd, geeft dit een actueel beeld van de stand van zaken.</p> <p>Het lokale dashboard geeft, daarop aanvullend, meer verdiepende mogelijkheden. In het lokale dashboard is bijvoorbeeld een opsplitsing te maken naar verwijzer (het totaalbedrag per verwijzer en gemiddelde prijs).</p> <p><u>Suggesties</u></p> <p>Het regionale dashboard kan leidend worden in de actuelere financiële informatievoorziening. Daarbij kan gepresenteerd worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begrootte, gedeclareerde en toegewezen bedrag (in percentage van begroting). Een vergelijking met omliggende gemeenten kan daarbij helpend zijn als referentiekader. - Opsplitsing naar zorgvorm, ook afgezet naar omliggende gemeenten <p>Uit het lokale dashboard kan aanvullend een opsplitsing gemaakt worden naar totaalbedrag per verwijzer.</p> <p>Het is niet wenselijk dat raadsleden zelf moeten inloggen in een dashboard, het dashboard zelf is te gedetailleerd en vergt inhoudelijke kennis, wij adviseren daarom om in een aparte rapportage de genoemde gegevens te rapporteren.</p> <p>De raad heeft voor wat betreft financiën een sterke behoefte om 'korter op te bal' te zitten. Een financiële update eens per kwartaal zou daarom wenselijk zijn.</p>	<p>Gewenste informatie is in voor uitsplitsing van zorgvorm, verwijzer en Samen Doen / maatwerkvoorzieningen uit de regionale en lokale dashboards te achterhalen.</p> <p>Landelijk is het probleem dat declaraties van hulp vanuit aanbieders achterlopen. Aan de hand van historisch gebruik kan de gemeente met haar 'dashboard verzilveringspercentage' nauwkeuriger voorspellen wat de te verwachten te declareren bedragen zullen worden. Hierdoor kan ook een actueel beeld gegeven worden van de financiële situatie.</p> <p>Het is voorsnog onduidelijk in hoeverre een opsplitsing naar de kosten voor overhead en daadwerkelijke zorgverlening te maken is.</p>

7.4 Throughput: Wat doe je ermee?

Informatiebehoefte raad	Informatievoorziening	Analyse behoefte en voorziening	Beschikbaarheid
<p>De raad heeft in het beleid sociaal domein uitgangspunten voor het sociaal domein verwoord, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoner, minder overheid • Meer buurt/wijk, minder centraal • Meer preventief, minder curatief • Meer integraal, minder versnipperd • Meer collectief, minder individueel <p>In de raadsessie wordt aangegeven dat de raad zou willen weten in hoeverre wordt gewerkt volgens de uitgangspunten (bijvoorbeeld in hoeveel casussen wordt bijvoorbeeld gewerkt met 1 plan en 1 hulpverlener?).</p>	<p>Er is twee keer een evaluatie van Samen Doen uitgevoerd: in 2016 en 2018. Middels de notitie 'Toekomst Samen Doen' is de raad geïnformeerd over de eindevaluatie. De eindevaluatie is uitgevoerd door een extern bureau en opgesteld aan de hand van gesprekken met interne betrokkenen bij Samen Doen, zoals bestuurders, medewerkers van de Ommen-Hardenberg, generalisten van de Samen Doen teams en leden van het platform rond de Samen Doen teams.</p> <p>De notitie geeft tot slot enkele concrete ontwikkelpunten waar Samen Doen zich de komende jaren in wil ontwikkelen. Monitoring en verantwoording is daar één van de drie punten van.</p>	<p>Het periodiek teruggrijpen op in hoeverre er volgens de vastgestelde uitgangspunten uit beleid wordt gewerkt is een duidelijke behoefte van de raad.</p> <p>Hierbij zou het vertrekpunt moeten zijn: hetgeen in beleid is vastgesteld. Bijvoorbeeld een verschuiving van curatief naar preventie: hoe wordt dat geoperationaliseerd? Hoe wordt daar in de praktijk uitvoering aan gegeven? Of het uitgangspunt 'meer integraal, minder versnipperd': hoe wordt daar invulling aangegeven? Het Samen Doen team is bijvoorbeeld integraal, maar kunnen budgetten (wmo en jeugd) ook integraal ingezet worden?</p> <p>De uitgangspunten zijn op dit moment nog niet uitgewerkt in concrete indicatoren.</p> <p>De uitgevoerde evaluaties van Samen Doen geven een beeld van de stand van zaken van de Samen Doen teams, vanuit het perspectief van de betrokkenen van Samen Doen. In de evaluatie is geen gebruik gemaakt van cijfermatige gegevens, ook is niet gesproken met externe partijen zoals bijvoorbeeld huisartsen of scholen. De uitkomsten van de evaluatie (bijvoorbeeld 'Over het algemeen overheerst tevredenheid over Samen Doen zich ontwikkeld heeft en wat zij bereikt heeft' en 'Samen Doen is geworteld en zichtbaar in de wijken') worden daardoor niet echt onderbouwd. De notitie en evaluatie heeft daarom meer het karakter van een zelfevaluatie dan van een onderbouwde evaluatie van hoe Samen Doen functioneert.</p> <p><i>Suggestie:</i></p> <p>Zoals eerder gesteld is het van belang om inzicht te krijgen in hoe de beleidsuitgangspunten in de praktijk worden uitgevoerd. Daarbij kan bijvoorbeeld per uitgangspunten gekeken worden naar 1) hoe dat geoperationaliseerd wordt (wat wil men daarvoor gaan doen?) en 2) wat er van in de praktijk gebracht is (is gedaan wat is afgesproken).</p> <p>Maak bij toekomstige evaluaties gebruik van een bredere input aan informatie door bijvoorbeeld ook met externe partijen en cliënten te spreken en gebruik te maken van cijfermatige informatie die een beeld geven van trends. Grijp daarbij terug op de doelstellingen en uitgangspunten die in het beleid zijn opgesteld.</p> <p>Er is recent een evaluatie uitgevoerd. Gezien de ontwikkelingen die nu ook spelen bij het opstellen van de monitor, adviseren wij om een dergelijke evaluatie over enkele jaren weer uit te voeren. Daarbij kan dan ook gebruik gemaakt worden van de monitoringsinformatie.</p>	<p>Informatie is afkomstig uit meerdere bronnen. Veelal kan gebruik maken van reeds beschikbare informatie uit bestaande bronnen (o.a. de lokale en regionale dashboards), aangevuld met input van professionals (intern en extern).</p>

<p>Daarnaast geeft de raad behoefte te hebben aan een breder beeld van hoe de samenwerking met externe partijen verloopt: zoals huisartsen, consultatiebureaus, scholen.</p>	<p>De gemeente heeft in het verleden, met name in de eerste jaren na de decentralisatie (2015 en 2016) regelmatig kennisbijeenkomsten georganiseerd samen met de klankbordgroep Sociaal Domein. Bij deze kennisbijeenkomsten zijn ook externe partijen uitgenodigd.</p> <p>Recent is een kennisbijeenkomst voor de gemeenteraad georganiseerd waarin aanbieders konden laten zien wat voor hulp zij aanbieden en hoe zij werken.</p>	<p>De behoefte aan inzicht in samenwerking met externe partijen is duidelijk. Gesprekken met externe partijen kunnen tevens helpend zijn, omdat deze partijen vaak ook ervaringen hebben met de werkwijze van andere gemeenten. De kennisbijeenkomsten met de klankbordgroep Sociaal Domein zijn als positief ervaren en droegen volgens de gesproken raadsleden bij aan de informatievoorziening. Ook de recente informatiemarkt waarin aanbieders zichzelf konden presenteren lijkt aan te sluiten bij een behoefte van raadsleden.</p> <p><i>Suggestie:</i> De raad heeft onlangs unaniem besloten om de klankbordgroep Sociaal Domein weer in te stellen. Maak gebruik van deze klankbordgroep en nodig periodiek externe partijen uit om met hen te spreken over hoe zij de samenwerking met de gemeente vinden verlopen en wat zij signaleren.</p> <p>Aanvullend adviseren wij periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks) een onderzoek te doen onder relevante samenwerkingspartijen in het sociaal domein: hoe vinden ze de samenwerking verlopen? Wat vinden ze van de rol die de gemeente daarin neemt? Welke suggesties zijn er voor verbetering?</p>	<p>Informatie is beschikbaar vanuit de kennis van externe professionals.</p>
<p>Raadsleden geven tot slot aan een beeld te willen hebben van hoe de kwaliteit van de aanbieders door de RSJ wordt gemonitord en welke kwaliteitseisen worden gesteld aan de aanbieders, maar ook hoe het inkoopproces van jeugdhulp verloopt.</p>	<p>Bij de kennisbijeenkomst van 19 maart heeft ook de RSJ informatie gedeeld over haar rol.</p>	<p>In brede zin heerst er onder raadsleden behoefte aan meer inzicht in hoe het inkoopproces verloopt. Meer specifiek lijkt de behoefte met name te zitten op hoe de kwaliteit van de hulpverlening geborgd wordt. Vanuit de positie van raadsleden is het van belang om een beeld te krijgen van deze borging: welke eisen worden er gesteld en hoe wordt dit gemonitord?</p> <p><i>Suggestie:</i> Allereerst is het van belang dat raadsleden een beter beeld hebben van wat het inkoopproces van jeugdhulp inhoudt: Hoe zorgt de gemeente dat wordt ingekocht wat nodig is, hoe het proces van inkoop verloopt, welk pakket aan eisen wordt neergelegd, etc. De inkoop van hulp is regionaal belegd, maar dat wil niet zeggen dat het buiten het bereik van de gemeente ligt. Informatie over het inkoopproces kan (schriftelijk) gedeeld worden met raadsleden en kan hen helpen bij het innemen van standpunten als het gaat om borging van kwaliteit en kwaliteitsmonitoring van ingekochte jeugdhulp.</p> <p>Aanvullend kan de een kennisbijeenkomst georganiseerd worden waarbij de RSJ aanvullend informatie kan verschaffen over hoe kwaliteit van de jeugdhulp geborgd wordt.</p>	<p>De RSJ heeft inzicht in de kwaliteitsafspraken die zijn gemaakt met aanbieders en heeft ook zicht op hoe de kwaliteit gemonitord wordt.</p>

7.5 Output: Wat levert het op?

Informatiebehoefte raad	Informatievoorziening	Analyse behoefte en voorziening	Beschikbaarheid
<p>Op het gebied van output-informatie geven raadsleden in de raadsessie aan sterk de behoefte te hebben aan vrij basale informatie. Hier wordt onder andere genoemd: aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp, vormen jeugdhulp waarvan gebruik wordt gemaakt, hoeveel jongeren door Samen Doen (en andere verwijzers) wordt verwezen, wachtlijsten bij aanbieders, wachttijden bij Samen Doen.</p>	<p>Er wordt op dit moment niet in deze informatiebehoefte voorzien. De gemeente is sinds 2018 bezig met de ontwikkeling van een lokaal dashboard jeugdhulp. Op regionaal niveau wordt ook een dashboard met gegevens over zorggebruik en financiële gegevens opgesteld, dat ook de mogelijkheid voor benchmarking tussen regio's geeft.</p>	<p>De raad is duidelijk in haar behoefte aan basale kengegevens. Dergelijke informatie is tot op heden nauwelijks verschaft. Uit de raadsessie bleek ook dat raadsleden daardoor moeilijk een beeld hebben kunnen creëren van wat er in de jeugdhulp speelt (bijvoorbeeld de belangrijke rol van de huisarts, welke hulp veel wordt verleend, hoeveel jongeren er gebruik van maken). Raadsleden hebben enkele indicatoren genoemd, maar dit is nog niet een uitputtend beeld.</p> <p>De output-informatie kan voor raadsleden helpend zijn om een beter beeld te krijgen van het gebruik van jeugdhulp in de gemeente en kan helpend zijn om de financiële tekorten in de jeugdhulp beter te duiden. De lokale en regionale dashboards zijn een belangrijke ontwikkeling om hier inzicht in te kunnen geven.</p> <p><i>Suggesties:</i></p> <p>Geef bij het delen van deze informatie waar mogelijk referentiegroepen, zodat de informatie in perspectief kan plaatsen (is iets nou veel of weinig?). In het regionale dashboard kan bijvoorbeeld een vergelijking gemaakt worden van omliggende gemeenten. Ook is het mogelijk om de ontwikkeling van genoemde indicatoren te laten zien (is er een toename of afname te zien?).</p> <p>Als een start voor het inrichten van een monitor voor de raad kan gedacht worden aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aantal jongeren met jeugdhulp - Aantal jongeren op de wachtlijst voor hulp - Aantal jongeren per financieringsvorm (ZIN / PGB) - Vormen van jeugdhulp - Verdeling van verwijzers (aantal jongeren en percentage) - Gemiddelde wachttijd bij een aanbieder - Gemiddelde doorlooptijd van de hulp <p>Begin met het delen van dergelijk informatie en toets bij de klankbordgroep in hoeverre de informatie aansluit bij de behoefte van de raad. Deze informatie kan, in combinatie met financiële informatie, elk kwartaal gedeeld worden. Wij adviseren om deze informatie in een kwartaalmonitor te delen met de klankbordgroep Sociaal Domein en elk kwartaal te bespreken met ambtenaren, om zo gezamenlijk uitkomsten te kunnen duiden en technische vragen te stellen (bijvoorbeeld hoe wordt gemeten?).</p>	<p>De genoemde variabelen zijn allemaal te achterhalen uit het regionale dashboard en derhalve ook te vergelijken met omliggende gemeenten.</p>

7.6 Outcome: Waar leidt dat toe?

Informatiebehoefte raad	Informatievoorziening	Analyse behoefte en voorziening	Beschikbaarheid
<p><u>Outcome van voorzieningen:</u> Als het gaat om outcome spreken de raadsleden in de raadssessie vooral de behoefte uit om een beeld te krijgen van cliëntervaringen en -tevredenheid.</p> <p>Daarnaast wordt de behoefte uitgesproken om inzicht te kunnen krijgen in resultaten van de hulp. Er is echter ook het besef dat resultaten meten bij jeugdhulp complex ligt en dat dit wellicht een 'stip op de horizon' is.</p>	<p>De gemeente voert jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek uit onder jongeren die jeugdhulp ontvangen. De gemeente overweegt om de jongeren middels een continu meting te bevragen over hun ervaringen, zodat de ervaringen recentere zijn en de respons mogelijk hoger.</p> <p>In de monitor maatschappelijk resultaat wordt aangegeven dat de gemeente effectiviteitsmetingen onderdeel wil laten uitmaken van de reguliere P&C-cyclus. Hoe dat moet worden vormgegeven is nog niet bekend.</p> <p>De RSJ overweegt de mogelijkheden om outcome-informatie in de monitor op te nemen, maar is nog zoekend naar hoe en op dit gedaan kan worden.</p>	<p>Als het gaat om outcome-informatie wordt de raad op dit moment enkel geïnformeerd over de cliëntervaringen. De huidige wijze van meten van cliëntervaringen geeft (gezien de respons) een indicatief beeld van de ervaringen van de jongeren en ouders over de algehele jeugdhulp. Het onderzoek is niet geschikt om iets te zeggen over bijvoorbeeld de ervaringen van het Samen Doen team of een specifieke zorgvorm.</p> <p>De VNG, brancheorganisaties en het NJI hebben een geharmoniseerde set outcome-indicatoren vastgesteld. Die set bestaat uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitval of bereik 2. Cliënttevredenheid (over het nut van de hulp) 3. Doelrealisatie: <ol style="list-style-type: none"> a. De mate waarin cliënten zonder hulp verder kunnen b. De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start plaatsvindt (herhaald beroep) In geval van individuele, niet vrij toegankelijke jeugdhulp ook: c. De mate waarin problemen verminderd zijn en zelfredzaamheid of participatie is toegenomen d. De mate waarin overeengekomen doelen gerealiseerd zijn. <p>Grote jeugdhulpaanbieders zijn, indien de inkooporganisatie dit in haar contract heeft opgenomen, verplicht om deze informatie aan te leveren bij het CBS. De RSJ IJsselland heeft dit ook in haar administratieprotocol voor 2019 opgenomen en sluiten daarbij aan op het landelijk protocol van de VNG, brancheorganisaties en het NJI. Het NJI geeft aan dat dergelijke informatie momenteel nog niet geschikt is voor monitoring. De informatie is primair bedoeld voor kwaliteitsverbetering van de zorgaanbieder zelf. Daarnaast kan het voor gemeenten gebruikt worden als input voor gesprekken met aanbieders over kwaliteit. RSJ onderzoekt nog in hoeverre dergelijke informatie in de toekomst in de regionale monitor opgenomen kan worden.</p> <p><u>Suggesties:</u></p> <p>In het lokale dashboard jeugdhulp is ook 'reden beëindiging voorziening' opgenomen als een van de indicatoren. Er is hierdoor onder andere onderscheid te maken in 'beëindiging volgens plan, 1-zijdig door cliënt, wegens externe omstandigheden, in overleg met aanbieder en cliënt, etc. Wij adviseren om te onderzoeken of deze informatie een indicatief beeld geeft van de doelrealisatie en uitval van cliënten. Ook de vastgestelde outcome-indicatoren kunnen op termijn mogelijk een beeld vormen van de outcome van jeugdhulptrajecten.</p> <p>Het verplichte cliëntervaringsonderzoek kan, door het anders in te richten meer gerichte informatie bieden. Continu meten (wat de gemeente al overweegt) is een goede manier om een actueel beeld te krijgen van de ervaringen van jongeren, daarnaast is de respons op een dergelijke manier hoger. Het is daarbij wel van belang om ervaringen te kunnen herleiden naar vorm waar cliënten contact hebben gehad (Samen Doen teams, huisarts, etc.), zodat duidelijker wordt waarop een ervaring betrekking</p>	

<p><u>Maatschappelijke outcome:</u> In de, door de raad vastgestelde, notitie Toekomst Samen Doen is aangegeven een beeld te willen hebben van vijf maatschappelijke resultaten voor het Sociaal Domein. Specifiek voor jeugd is het resultaat als volgt verwoord: Jeugdigen groeien gezond en veilig op (binnen het eigen gezin) en kunnen hun talenten ontwikkelen. Zij gaan naar school of hebben een zinvolle dagbesteding en behalen een passend diploma.</p>	<p>Momenteel wordt hier nog niet in voorzien. In de notitie wordt aangegeven dat er indicatoren worden opgesteld op basis waarvan de maatschappelijke resultaten gevolgd kunnen worden. Het is vooralsnog onduidelijk in hoeverre dit al is gedaan.</p>	<p>heeft. Daarnaast is het mogelijk om het onderzoek op een andere, meer kwalitatieve wijze in te richten door bijvoorbeeld interviews of groeps gesprekken te houden met ouderen of jongeren.</p> <p>In de notitie zijn vijf maatschappelijke resultaten geformuleerd. Hieraan zijn echter nog geen indicatoren gekoppeld. Het volgen van maatschappelijke resultaten, die dus breder zijn dan de specifieke jeugdhulp, is een goede manier om in breder perspectief te kijken naar behaalde resultaten in het sociaal domein. In de notitie wordt ook aangegeven dat de monitor gebruikt kan worden als richtinggevend model voor beleidsintensivering, -extensivering en innovaties.</p> <p><u>Suggesties:</u> De doelstelling die voor jeugdhulp specifiek is opgesteld luidt: <i>Jeugdigen groeien gezond en veilig op (binnen het eigen gezin) en kunnen hun talenten ontwikkelen. Zij gaan naar school of hebben een zinvolle dagbesteding en behalen een passend diploma.</i> Dit zou bijvoorbeeld uitgewerkt kunnen worden in verschillende indicatoren: <u>Groeien gezond op:</u> %sportlidmaatschap %middelengebruik, %huisartsbezoek, %ervaren gezondheid (zeer goed), %overgewicht, %psychosociale problematiek, <u>Groeien veilig op:</u> aantal meldingen huiselijk geweld; %verwijzingen halt; <u>Binnen eigen gezin:</u> %kinderen in jeugdhulp met verblijf, %ervaren opvoeding door ouders (makkelijk/moeilijk), %eenoudergezinnen <u>Gaan naar school of hebben zinvolle dagbesteding:</u> %schoolverzuim %jeugdwerkloosheid <u>Behalen passend diploma:</u> %voortijdige schoolverlaters (zonder startkwalificatie)</p> <p>De monitor maatschappelijk resultaat kan, zoals de gemeente zelf ook al voorstelt, gecombineerd worden met het inzichtelijk maken van de context (paragraaf 6.1). Deze monitor kan jaarlijks geüpdatet worden.</p>	<p>WSJG: %verwijzingen halt %voortijdige schoolverlaters %schoolverzuim %kinderen in jeugdhulp met verblijf %verwijzingen halt %eenoudergezinnen %jeugdwerkloosheid</p> <p>Ijssellandscaan (GGD): %sportlidmaatschap %middelengebruik %huisartsbezoek %ervaren gezondheid(zeer goed) %ervaren opvoeding door ouders (makkelijk/moeilijk) %overgewicht</p> <p>VeiligThuis (jaarverslag): Aantal meldingen huiselijk geweld</p> <p>Noot: niet alle gegevens worden jaarlijks geüpdatet, omdat dit afhankelijk is van de frequentie van het uitzetten van metingen.</p>
--	---	--	--

8 | Aanbevelingen voor invulling informatiebehoefte

Zoals uit het schema in voorgaand hoofdstuk blijkt, heeft de raad een nadrukkelijke informatiebehoefte op verschillende gebieden. In zijn algemeenheid zou de raad meer en vaker geïnformeerd willen worden. Hierin bestaan wel verschillen tussen de behoefte van raadsleden: waar het ene raadslid met name geïnformeerd wil worden op hoofdlijnen, zijn er andere raadsleden die meer op detailniveau informatie willen ontvangen.

Tevens valt op basis van de analyse uit voorgaand hoofdstuk op te maken dat de huidige informatievoorziening voor veel gebieden nog niet (geheel) aansluit op de informatiebehoefte. Wel zijn er belangrijke ontwikkelingen gaande die input kunnen geven voor de invulling van de informatiebehoefte. De ontwikkeling van het lokale dashboard jeugdhulp en de regionale monitor van de RSJ, maar ook het initiatief om de klankbordgroep Sociaal Domein weer nieuw leven in te roepen zijn daar goede voorbeelden van. Tot slot is in interviews met medewerkers van de gemeente, Samen Doen en de RSJ geregeld aan de orde gekomen dat medewerkers graag hun kennis en informatie delen met de raad. Al met al kunnen we dus stellen dat er al enige ontwikkelingen ingezet zijn en dat de intenties er zijn om de informatiebehoefte van de raad een betere invulling te geven. Er is echter geen duidelijk idee of plan over hoe de raad hierin een rol kan spelen en hierin betrokken kan worden.

In onze aanbevelingen voor de nadere invulling van de informatiebehoefte proberen wij zoveel mogelijk aan te sluiten bij reeds ingezette initiatieven en reeds beschikbare informatie.

Belangrijk aandachtspunt is dat de wijze van mogelijke invulling (vorm en frequentie) van de informatiebehoefte kan verschillen per aspect. Sommige informatie (over bijvoorbeeld werkwijze van aanbieders) is meer geschikt om in een kennisbijeenkomst te delen, terwijl andere informatie (zoals het verloop van jeugdhulp) beter is om in een periodieke rapportage te delen. Datzelfde geldt voor de frequentie: informatie waar raadsleden 'kort op de bal' willen zitten (zoals financiën, wachttijden en verloop van voorzieningen) dient vaker gedeeld te worden dan informatie die inzicht moet geven over een langere termijn (zoals het behalen van maatschappelijke resultaten). In onze aanbevelingen voor de invulling van de informatiebehoefte hebben wij hier rekening mee gehouden.

Aan de hand van bovenstaande analyse komen we samengevat tot de onderstaande aanbevelingen. De aanbevelingen hebben we opgesplitst in aanbevelingen op proces en aanbevelingen voor de invulling van de informatievoorziening.

8.1 Aanbeveling op proces

1. Benut de klankbordgroep Sociaal Domein bij de invulling van de informatiebehoefte

In oktober 2018 heeft de raad unaniem verzocht om de klankbordgroep Sociaal Domein weer op te starten. Deze klankbordgroep is een zeer geschikt middel om te betrekken bij het verder invullen van de informatievoorziening, maar ook bij het inhoudelijk bespreken van de ontvangen informatie. Wij bevelen aan om de klankbordgroep tenminste in te zetten om:

- a. De informatievoorziening (waaronder de kwartaalmonitor) inhoudelijk te bespreken en nader te duiden met ambtenaren en college;
  - b. De informatiebehoefte van de raad gedurende het proces nader articuleren;
  - c. Periodiek te bespreken in hoeverre de informatievoorziening aansluit op de behoefte en in hoeverre die verder doorontwikkeld kan worden.
2. Behandel de informatievoorziening integraal voor het gehele sociaal domein
- De gemeente heeft haar beleid sociaal domein breed ingestoken. Dit rapport heeft enkel betrekking op Jeugdhulp. Wij adviseren om in de informatievoorziening ook integraal te behandelen en daarom informatievoorziening met betrekking tot Wmo en participatiewet ook mee te nemen in de aanbevelingen die wij in de volgende paragraaf doen.
3. Zorg bij de (door-)ontwikkeling van de informatievoorziening voor voldoende ambtelijke prioriteit en capaciteit
- Het opzetten van de monitor en het bespreken van de informatievoorziening met de klankbordgroep kost tijd. Zo moeten de verschillende monitors opgesteld en doorontwikkeld worden en wordt aanbevolen om ambtenaren aan te laten sluiten bij de bijeenkomsten met de klankbordgroep voor (technische) vragen en duiding van de informatie. Waarborg dat de (door-)ontwikkeling van de informatievoorziening richting de raad ook ambtelijk prioriteit krijgt en maak daarvoor capaciteit vrij.

8.2 Aanbevelingen op invulling informatievoorziening

Hieronder worden, aan de hand van de informatiebehoefte van de raad, aanbevelingen gedaan voor de invulling van de informatievoorziening. In de aanbevelingen wordt geregeld verwezen naar de tabellen zoals weergegeven in hoofdstuk zeven.

- Kwartaalmonitor met kerngegevens op niveau van input (financiën) en output. Deze monitor is bedoeld voor raadsleden om 'kort op de bal' te zitten. In de tabellen op voorgaande pagina's zijn reeds uitgebreid suggesties weergegeven van indicatoren die hierin meegenomen kunnen worden. Wij adviseren om de kwartaalmonitor in de nog te vormen klankbordgroep elk kwartaal te bespreken, te interpreteren en te duiden met ambtenaren en college. Voor de invulling van de monitor kan in veel gevallen informatie uit het regionale dashboard gebruikt worden. Dit biedt als voordeel dat er een vergelijking gemaakt kan worden met omliggende gemeenten en dat de ontwikkeling over de tijd ook inzichtelijk te maken is. Waar de informatie niet ingevuld kan worden aan de hand van de regionale monitor kan gebruik gemaakt worden van het lokale dashboard. Dat biedt ook meer mogelijkheden voor verdieping / nadere analyses op specifieke onderwerpen.
- Jaarlijkse rapportage over 'context (stand van zaken Jeugd) en maatschappelijk resultaat'. Deze rapportage is voornamelijk bedoeld om te kijken naar 'het bredere plaatje'. In de tabellen op voorgaande pagina's zijn concrete suggesties gedaan voor de invulling van indicatoren waarmee het maatschappelijk resultaat gemonitord zou kunnen worden. Voor de context kan gebruik gemaakt van cijfermatige informatie, waarvoor ook suggesties zijn gedaan. Wij adviseren om die informatie nader aan te vullen met informatie van professionals.

- Jaarlijks (continu) cliëntervaringsonderzoek. Het verplichte cliëntervaringsonderzoek biedt, op de wijze waarop het nu wordt uitgevoerd, onvoldoende gerichte informatie. Wij adviseren om het cliëntervaringsonderzoek op een andere wijze in te richten, zodat er meer gerichte sturingsinformatie wordt opgehaald. Hier zijn verschillende mogelijkheden voor. Continu meten (wat de gemeente al overweegt) is een goede manier om een actueler beeld te krijgen van de ervaringen van jongeren, daarnaast is de respons op een dergelijke manier hoger. Het is daarbij wel van belang om ervaringen te kunnen herleiden naar bijvoorbeeld de wijze waarop cliënten contact hebben gehad (Samen Doen teams, huisarts, etc.). Zo wordt duidelijker waar een ervaring betrekking op heeft. Daarnaast is het mogelijk om het onderzoek op een andere, meer kwalitatieve wijze in te richten door bijvoorbeeld interviews of groepsgesprekken te houden met ouderen of jongeren.
- Elk kwartaal bijeenkomst met klankbordgroep waarin verschillende partijen aan bod komen om ervaringen / werkwijze te delen. Het doel hiervan is om invulling te geven aan de behoefte van raadsleden om een beter beeld te krijgen van onder andere hoe de samenwerking verloopt met externe partijen (bijvoorbeeld huisartsen en scholen), hoe Samen Doen teams in de werkwijze invulling geven aan specifieke beleidsuitgangspunten, maar ook om een beter beeld te krijgen van hoe de inkoop is vormgegeven en hoe de (monitoring) van kwaliteit van zorgaanbieders geborgd wordt. Denk bij het invullen de sessie aan:
  - Uitvoerenden van Samen Doen teams over werkwijze Samen Doen (a.d.h.v. uitgangspunten uit beleid)
  - Enkele zorgaanbieders (over hoe zij zorg leveren)
  - Samenwerkingspartners gemeente en andere verwijzers (over hoe samenwerking verloopt)
  - RSJ (over hoe de inkoop is georganiseerd en hoe de (monitoring van de) kwaliteit van de zorgaanbieders geborgd is)
  - (Vertegenwoordigers) van cliënten (jongeren / ouders: hoe zij de hulp hebben ervaren)
- Evalueer bij majeure of noodzakelijke beleidswijzigingen het gehele stelsel van jeugdhulp
Informatievoorziening is een doorlopend proces. De monitoringsinformatie zoals hierboven beschreven geeft input voor mogelijke bijsturing van beleid. Bij grote beleidswijzigingen, zoals het opstellen van een nieuw beleidskader, of wanneer uit monitoringsinformatie blijkt dat het huidige stelsel niet goed functioneert adviseren wij om een gedegen evaluatie van het beleid te doen, waarbij de effectiviteit van het gehele systeem in beeld wordt gebracht en alternatieven geschetst worden voor nieuw beleid.

Bijlage 1: lijst met bestudeerde documentatie

Onderstaande lijst met documenten zijn ten behoeve van dit onderzoek bestudeerd.

- Gemeente Hardenberg, Samen Doen Beleidsplan Sociaal Domein, vastgesteld september 2014
- Gemeente Hardenberg, Toekomst Samen Doen, vastgesteld december 2018
- Gemeente Hardenberg, Begroting 2019, vastgesteld november 2018
- Gemeente Hardenberg, Jaarrekening 2017, vastgesteld juli 2018
- Gemeente Hardenberg, Jaarverslag 2017, vastgesteld juli 2018
- Gemeente Hardenberg, Memo preventieve jeugdbeleid te verbeteren ontwikkelen overzicht pilots, juni 2017
- Gemeente Hardenberg, raadsbrief CEO Wmo en Jeugd, oktober 2018
- Gemeente Hardenberg, cliëntervaringsonderzoek Jeugd, oktober 2018
- Gemeente Hardenberg, Transformatieagenda & Samen Doen, oktober 2016
- Jeugdhulpregio IJsselland, Visie Jeugdhulp IJsselland 2017 – 2020, vastgesteld november 2016
- Regionaal Serviceteam Jeugd, vastgestelde jaarrekening 2017, juli 2018
- Regionaal Serviceteam Jeugd, Plan van aanpak doorontwikkeling IJssellands inkoopmodel, september 2018
- Regionaal Serviceteam Jeugd, Administratieprotocol Jeugdhulpregio IJsselland 2019
- Landedijk SWO, Herijking Samen Doen Hardenberg en Ommen (eindevaluatie Samen Doen)
- Tuynman, M., Westveer, T., (2019) Rol gemeenteraad, een uniek samenspel. Hoe worden gemeenteraden geïnformeerd over het sociaal domein
- NVRR (2017) Inspiratiedocument 3DS. Handreiking voor en voorbeelden van rekenkameronderzoek
- Yperen, T.A. van, Wilde, E.J. de & Keuzenkamp, S. (2014). *Outcome in zicht. Werken met prestatieindicatoren in de jeugdhulp*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Uitgevoerd door

Bezoekadres

Sylviuslaan 5
9728 NS Groningen

Postadres

Postbus 473
9700 AL Groningen

Contactpersonen

Drs. Theo van der Zee
Chiel Westra, MSc.
Matthijs Sikkes – van den Berg, MSc.